

A Nemzeti Erőforrás Minisztérium Oktatásért Felelős Államtitkársága konzultációt kezdeményez az új felsőoktatási törvény koncepciójáról. A tervezetet az államtitkárság vitaanyagnak szánja, melyhez december 10-ig a felsooktatas@nefmi.gov.hu e-mail címre várja az észrevételeket, javaslatokat. A koncepció a jobbitó javaslatokat befogadja, az egyeztetés lezárását követően készül el az Országgyűlés elé kerülő törvénytervezet végleges szövege.

BEVEZETÉS

A 2010. tavaszi országgyűlési választások eredménye egyértelmű felhatalmazást adott arra, hogy új értékalapokra helyezzük az oktatási rendszer egészét. Ennélfogva szükséges egy új felsőoktatási törvény megalkotása is. Az új törvénynek szakítania kell a jelenleg hatályos szabályozás piaci és értéksemleges szemléletével, és meg kell teremtenie a nemzeti fejlődés szolgálatába állított felsőoktatási rendszer és intézményei működésének alapvető szabályait. Az új törvény műfaját tekintve is különbözik a hatályostól, mivel kerettörvény, azaz csak az alapelvekkel foglalkozik, a részleteket majd kormányrendelet ill. miniszteri rendelet (lásd 7 – 12. sz. melléklet) fogja szabályozni. Így érhetjük el, hogy az új törvény átlátható és érthető legyen, valamint a későbbiekben szükségesnek mutakozó pontosítások ne követeljenek minden esetben hosszadalmas eljárást igénylő törvényt módosításokat. A jobbiztonság, a kiszámíthatóság és a kellő rugalmasság így egyaránt garantálható.

ÚJ TÉZISEK A FELSŐOKTATÁSI TÖRVÉNY KONCEPCIÓJÁBAN

1. A felsőoktatás közszolgálat, mely a képzettségi szintnek az állampolgárok széles körét érintő emelésével a jelen és a jövő nemzedékeinek az érdekeit szolgálja.
2. A felsőoktatás minden területén – oktatás, kutatás, intézményi irányítás - kiemelt szerepet kap a minőség. E cél érdekében meghatároztuk az oktatók besorolásának kritériumait. Az intézményektől független szervezet őrökdi a minőségi követelmények betartása felett.
3. A felsőoktatási intézmények autonómiát élveznek az oktatás tartalmának és mikéntjének, kutatásaik tárgyának és módszerének megválasztásában, valamint vezetőik kiválasztásában. A pedagógusképzésnek viszont a központi szabályozott közoktatási rendszer a „megrendelője”, ezért a pedagógusképzésben erőteljesebben érvényesül az állam szabályozó szerepe.
4. A hatáskörök ott vannak, ahol a megoldandó problémák fellépnek.
5. Világosan elkülönülnek az egyetemek és a főiskolák feladatai. Az egyetem egyszerre oktatási intézmény és a nemzetközi versenyben helyt állni képes

tudományos műhely. A főiskolák elsődleges feladata a felkészítés a gyakorlati munkára.

6. A felsőoktatásban egyszerre találjuk meg a Bolognai Charta ajánlásait követő kétszintű (osztott) és a korábbi, egyetemi egyszintű (osztatlan) képzést. A 2006-ban általános érvénnyel bevezetett többciklusú felsőoktatási rendszer felülvizsgálandó.
7. Szabályozott keretekben biztosított lesz a képzések közötti átjárhatóság.
8. A pedagógusképzés osztatlan formában történik, szabályozása tekintetében az állam szerepe meghatározó.
9. Az egyetemi és a főiskolai karok működése minőségi és mennyiségi feltételekhez kötött.
10. A hallgatók részvétele a felsőoktatási intézmények vezetésében kívánatos.
11. A felsőoktatásban is túlhangsúlyozott fővárosi részarányt az egyetemi és főiskolai felvételi rendszer rugalmassága ellensúlyozza.
12. Állami támogatásban részesülnek az állami és a Magyarországon államilag elismert egyházi felsőoktatási intézmények. Az alapítványi és magán felsőoktatási intézmények a kifutó évfolyamok kivételével csak állami megrendelés esetén részesülnek költségvetési támogatásban.
13. Az állami finanszírozást a kiszámíthatóság és az állandóság jellemzi. 70 %-ot tesz ki az alapműködés biztosításához szükséges feladatfinanszírozás, 30 % odaítélése normatív alapon történik.
14. A nemzetközi szinten is elismert, kimagasló kutatási tevékenységet végző egyetemek többlettámogatásban részesülnek.
15. Az új törvény az alapelveket rögzíti, a részleteket alacsonyabb szintű jogszabályok szabályozzák.

ALAPELVEK

A magyar felsőoktatás törvényi szabályozásának alapját alkotmányos alapértékeink, a Nemzeti Együttműködés Programja, az európai egyetemek Magna Chartája, valamint a Bolognai Charta ajánlásai határozzák meg a következők szerint.

- A felsőoktatás közszolgálat, mely a képzettségi szintnek az állampolgárok széles körét érintő emelésével a jelen és a jövő nemzedékeinek az érdekeit szolgálja.
- A felsőoktatási intézmények autonómiát élveznek az oktatás tartalmának és mikéntjének, kutatásaik tárgyának és módszerének jogszabály (képesítési és kimeneti követelmények) által meghatározott módon történő megválasztásában, vezetőik kiválasztásában.
- A felsőoktatás az oktatók és a hallgatók mester-tanítvány kapcsolaton alapuló közössége a tudás megszerzése, a tudományok művelése és a felelős gondolkodás kialakítása érdekében.
- A hatáskörök ott vannak, ahol a megoldandó problémák fellépnek.
- A pedagógusképzés szabályozása tekintetében az állam szerepe meghatározó.

- A felsőoktatás rugalmasan alkalmazkodik a munkaerő-piaci igényekhez.
- A felsőoktatás a Bolognai Charta ajánlásait a helyi adottságokat figyelembe véve, a Kormány döntéseinek megfelelően követi.
- A határon túli magyar nyelvű felsőoktatási kapcsolatokat és együttműködést segítségnyújtással támogatja.
- Független szervezet örökdik a minőségi követelmények betartása felett.
- A vidéki városok felsőoktatási intézményei a helyi kulturális élet központjai, gazdasági hatásuk is meghatározó.
- A felsőoktatás szereplői (oktatók, hallgatók, alkalmazottak) képviseltetik magukat a vezetésben.
- A felsőoktatás egésze nem profit-orientált, ugyanakkor egyes alrendszerei működhetnek a piaci szabályok szerint.
- A felsőoktatás küldetése és célja a nemzet szellemi és gazdasági fejlődésének megalapozása az alábbi feladatokon keresztül:
  - olyan szakemberek képzése, akik saját munkájuk révén képesek a természetről és a társadalomról az elmúlt évtizedekben összegyűjtött tudásanyag és ismereteink gyarapítására, továbbadására, a fejlődés előmozdítására;
  - felelős, környezettudatos értelmiség nevelése;
  - a szellemi alkotómunkához szükséges készségek és ismeretek, képességek elsajátíttatása;
  - tudásukat a gyakorlatban alkalmazni tudó, konkrét problémákat megoldani képes, naprakész, minőségi tudással rendelkező szakemberek képzése;
  - a tudomány művelése;
  - a kulturális, tudományos, sport és műszaki innováció szolgálata;
  - felkészítés a hivatásra és a választott munkakörök betöltésére;
  - az oktatás és kutatás szabadsága, a tanuláshoz való jog, mint alkotmányos alapelvek megvalósításához szükséges feltételek biztosítása.
  - Kitüntetett feladata a jövő nemzedék nevelésére-oktatására hivatott pedagógusok képzése.

Indoklás: Az alapelvek célja, hogy biztosítsa a magyar társadalom és a felsőoktatás hagyományos értékeinek megőrzését a felesleges túlszabályozás elkerülésével. Szándéka, hogy a felsőoktatás ne elsődlegesen profitszerző szolgáltatásként, hanem az állam által a ma élők és utódaik javára teljesített közszolgálatként kerüljön meghatározásra, szabályozásra. Az új törvény, melynek értékrendje, céljai és feladatai harmonizálnak a nemzeti együttműködés programjával, megfelel a modern kor minőségelvű kihívásainak és az Európai Unió ajánlásainak. Alkalmazza a szubszidiaritás elvét, amely szerint a feladatokat azon a szinten oldják meg, ahol azok felmerültek, vagyis a felsőoktatás az autonómia figyelembevételével decentralizált.

A FELSŐOKTATÁSI TÖRVÉNY CÉLJA

A törvény a középfokú oktatásra épülő képzési formák működésének jogi kereteit határozza meg, különös tekintettel ezek kitüntetett szerepére közös örökségünk, a magyar és az egyetemes kultúra és tudomány értékeinek átadása és megújítása terén. Célja a magyar felsőoktatás magas színvonalának biztosítása.

A Magyar Köztársaság oktatáspolitikája nemzeti oktatáspolitikai, célkitűzései összhangban vannak az Európai Oktatási Térség értékeivel, melynek alakításában a Magyar Köztársaság aktívan részt vesz.

A FELSŐOKTATÁSI TÖRVÉNY HATÁLYA

A törvény hatálya kiterjed a Magyar Köztársaság területén működő minden a felsőoktatás oktatási tevékenységében, ennek igazgatásában részt vevő szervezetre, intézményre, ezek alapítóira, fenntartóira, a felsőoktatás céljainak megvalósításában részt vevő, e szervezetekkel foglalkoztatásra irányuló jogviszonyban álló oktatókra, tudományos kutatókra és más alkalmazottakra, a felsőfokú képzésre jelentkező személyekre, a felsőoktatási intézmények hallgatóira, a felsőoktatás szervezeteinek támogatóira. Kiterjed a magyar felsőoktatási intézményeknek a Magyar Köztársaság területén kívül folytatott felsőoktatási tevékenységére.

A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNY AUTONÓMIÁJA

A felsőoktatási intézmények – a hatályos jogszabályok keretei között - feladataik ellátásához szükséges mértékű autonómiával rendelkeznek az alábbi területeken:

- az oktatás és kutatás tartalmának és módszerének megválasztása jogszabály meghatározta keretek között;
- a munkatársak és vezetők megválasztása,
- jogszabályban meghatározott keretek között a hallgatók felvétele és teljesítményük értékelése;
- jogszabályban meghatározott módon az intézmény és szervezeti egységei szervezeti és működési szabályainak megállapítása;
- rendelkezés a saját, nem költségvetési forrásból származó bevételek felett;
- az új törvényi keretek között megvalósuló vagyongazdálkodási és vállalkozói tevékenység gyakorlása; az állami vagyon vagyongazdálkodásával összefüggő kötelezettségek és feladatok ellátása
- a saját tulajdonú gazdasági társaságok működtetése.

A felsőoktatási intézmény dönt minden olyan intézményi ügyben, amelyet törvény, vagy annak felhatalmazása alapján más jogszabály nem utal állami vagy önkormányzati hatáskörbe.

A felsőoktatás autonómiájára vonatkozó részleteket az (1. sz. melléklet) tartalmazza.

Indoklás: A felsőoktatásban folyó szakmai tevékenység akkor lehet a leghatékonyabb, ha mentes a külső befolyástól, miután a szükséges szakértelem és a feladat iránti elkötelezettség jelen van az intézményekben. Ugyanakkor a minőség és a nemzetpolitikai érdekek érvényesülése hosszú távon csak úgy biztosítható, ha a követelményeket az állam, a fenntartó határozza meg. Ezért egyensúlyt kell teremteni a felsőoktatási intézmény autonómiája és a jogszabályok keretei között történő központi szabályozás között. Az intézményi autonómia a törvényi korlátok között érvényesül az intézmény gazdálkodásában és nem érvényesül a minőségi követelmények meghatározásában és ellenőrzésében.

A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNY

A felsőoktatás önálló intézményei: az egyetem és a főiskola.

A felsőoktatási intézmény alapító, fenntartó szerint lehet állami, egyházi és, más személy, illetve szervezet által alapított, fenntartott. A törvény garantálja az intézményalapítás szabadságát, amelynek feltételeit jogszabályok rögzítik. A felsőoktatási intézmények, amelyek nemzetközi mércével is kiemelkedő színvonalú munkát végeznek, pályázat alapján megkaphatják a „kutató” minősítést. Ezt a címet elnyerheti az intézményben működő kar, vagy karon belül működő önálló szervezeti egység. A cím elnyeréséhez szükséges feltételeket jogszabály szabályozza. Az államilag elismert felsőoktatási intézmények felsorolását a törvény melléklete tartalmazza (2. sz. melléklet).

1. egyetem

Egyetemnek minősül az a felsőoktatási intézmény, amely legalább két képzési területen legalább három egyetemi kart és legalább két doktori iskolát működtet, és ahol az összes karok többsége egyetemi kar. E megkötések alól mentesülnek a korábban egyetemi minősítést nyert egyházi, illetve művészeti felsőoktatási intézmények. Az egyetem alap-, mester-, osztatlan és doktori képzést, felsőfokú szakképzést, továbbá szakirányú továbbképzést folytathat.

Az egyetem feladata a hivatásukat magas színvonalon gyakorló, a tudás világában önálló teljesítményre képes, elméleti és gyakorlati tudással is rendelkező szakemberek képzése, továbbá kutatások folytatása a Magyar Tudományos Akadémiával, valamint a gazdasági, kulturális (művészeti, építészeti stb.), sportélet képviselőivel és más társadalmi szereplőkkel összehangoltan.

2. főiskola

Főiskola az a felsőoktatási intézmény, amelyik legalább két képzési területen, legalább négy szakon elsősorban alapképzést, felsőfokú szakképzést és szakirányú továbbképzést, valamint osztatlan és – jogszabályban meghatározottak szerint – mesterképzést folytat. Sajátos képzési területen (pl. konduktív nevelés) ettől való eltérés lehetséges. Főiskolai képzés egyetemen, kari struktúrában is működhet.

A főiskola feladata elsősorban a felsőfokú ismereteket igénylő hivatások gyakorlati szakembereinek képzése, de főiskolán kutató tevékenység is folytatható.

A felsőoktatási intézmény jellemző szervezeti egységei a karok, továbbá oktatási, kutatási, funkcionális, szociális és szolgáltató és más egységek lehetnek. A szervezeti egységek típusaira vonatkozó részletes szabályokat a törvény felhatalmazása alapján kiadott jogszabály tartalmazza.

1. Egyetemi kar az a szervezeti egység, amely egy adott képzési (tudományos) területen egy vagy több szakon folytat egyetemi szintű képzést.

Egyetemi kar működésének elérendő feltételei:

- az oktatók és kutatók legalább kétharmada rendelkezik tudományos fokozattal;
- az egy minősített oktatóra jutó nappali tagozatos hallgatók száma nem haladja meg a 25 főt;
- legalább egy önálló vagy más intézménnyel közös doktori iskolával rendelkezik;
- az oktatók rendszeres kutató tevékenységet folytatnak;
- a teljes állású oktatók létszáma eléri a 40 főt.

2. Főiskolai kar az a felsőoktatási szervezeti egység, amely egy adott képzési (tudományos) területen egy vagy több szakon folytat alap- és mesterképzést.

Főiskolai kar működésének elérendő feltételei:

- a főállású oktatók létszáma eléri a 35 főt,
- a minősített oktatók száma eléri az összes oktatói létszám legalább egyharmadát.

Az agrár- és vidékfejlesztési, valamint az egészségügyi, gyógyító-megelőző feladatokra a törvényben meghatározottak szerint az egyetemeken centrumok szerveződhetnek.

Térségi intézményhálózatok létrehozását elősegítő regionális centrum szervezésére is lehetőség nyílik.

A felsőoktatási intézmények országos és térségi kulturális feladatvállalásait, regionális kötődését is erősítik az alapfeladatokra szerveződő, az intézmény szervezeti egységeiként működő közoktatási, közművelődési intézmények (gyakorlóiskolák, könyvtárak, múzeumok, levéltárak).

Tanárképző Intézet az a szervezeti egység, amely – jogszabály alapján - a karok mellé rendelve szervezi, továbbá ellátja a tanárjelöltek elméleti és gyakorlati képzését.

Indoklás: A modern tudomány fejlődése következtében igen gyorsan elavul a tananyag jelentős része. A változásokkal csak azok tudnak lépést tartani, akik maguk is kutatna, illetve folyamatos gyakorlati tudásra tesznek szert, ezért a minőségi oktatás feltétele a minőségi kutatómunka, valamint a kutatás és gyakorlati tapasztalatok megszerzésének összehangolása. A gyakorlati tudás megszerzése érdekében különösen fontos az egyetemek, képzőhelyek és vállalkozások közötti együttműködés. A karok minimális méretének meghatározásával lehet biztosítani a minőség eléréséhez elengedhetetlenül szükséges kritikus tömeget, amely teljesítésének időpontját a törvény határozza meg. Fontos, hogy világosan megkülönböztessük az egyetemeket a főiskoláktól. A törvény mindkét intézménynek meghatározza a kitüntetett feladatát, amelyek társadalmi fontosságukat tekintve egyenrangúak. A rugalmas szabályozás mindazonáltal nem zárja ki sem a feladatok közötti átjárást, sem a hallgatói mobilitást. A felsőoktatási intézmények működéséhez, működtetéséhez kapcsolódó döntéshozatali rend átalakulásának fontos eleme a szervezeti kérdésekben való döntés lehetősége. A felsőoktatási intézmény a törvény rendelkezései alapján megkapta a felhatalmazást ahhoz, hogy az alapító okiratában meghatározott feladataihoz igazodó belső szervezetet alakítson ki.

A jelenlegi kutatóegyetemek mindegyikéhez - kutatási eredményesség szempontjából - jelentősen különböző karok tartoznak. Finomabb megkülönböztetést tesz lehetővé a kutató karok (intézetek, illetve tanszékek) létrehozása, ez biztosítja a magas színvonalú kutatást, a szellemi és anyagi források nélkülözhetetlen összpontosítását, a nemzetközi mércével mérve is kiemelkedő műhelyek kialakulását. Ennek előfeltétele a „kutató” címet megszerzett szervezeti egység kutatási tevékenységének finanszírozása egy, külön erre a célra elkülönített keretből. Megfelelően koncentrált támogatás híján reménytelen a részvétel a nemzetközi kutatási versenyben, ami az egyetemi oktatás színvonalának zuhanását idézné elő.

A FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNY ALAPÍTÁSA, ÁTALAKÍTÁSA, MEGSZÜNTETÉSE AZ INTÉZMÉNY MŰKÖDÉSE, MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSA, BELSŐ ELLENŐRZÉSE ÉS VEZETÉSE

A törvényjavaslat biztosítja az intézményalapítás szabadságát az állam által meghatározott tartalmi keretek között és feltételekkel. Az intézmény működéséhez szükséges tárgyi, pénzügyi, személyi feltételek, valamint az intézmény törvényes működtetésének biztosítása az alapító, fenntartó feladata, amelyet az állam erre rendelt szervezetei útján ellenőriz.

A fenntartói jogosultságok állam nevében történő gyakorlására az oktatásért felelős miniszter jogosult. Az alapítás, az átalakítás és a megszüntetés feltételeit és eljárást a törvény melléklete tartalmazza (3. sz. melléklet).

1. A felsőoktatási intézmény legfőbb döntéshozó szerve a szenátus. A szenátus tagjai a rektor, a karok dékánjai, a karok egy-egy választott oktatója, az oktatói (professzori) tanács választott elnöke, az egyetemi doktori tanács választott elnöke, a nem oktatói státuszban lévő dolgozók választott képviselője és a doktoranduszok választott képviselője. A Hallgatói Önkormányzat az összlétszám 15%-t delegálja a szenátusba, és biztosítja az idegen nyelvű képzésben részt vevő külföldi hallgatók megfelelő képviselőjét. (Jogkörokról 4. sz. melléklet.)

A szenátus határozatképes, ha tagjainak többsége jelen van, döntéseit – főszabály szerint – jelenlévő tagjai többségének szavazatával hozza.

A szenátusban biztosítani kell a felsőoktatási intézmény oktatóinak, kutatóinak, más foglalkoztatottjainak és a hallgatóknak a képviselőjét. A szenátus tagjai választás útján nyerik el megbízatásukat. A rektor hivatali megbízatásánál fogva tagja a szenátusnak. A felsőoktatási intézmény oktatói, kutatói által delegált tagok a szenátus tagjainak a többségét alkotják. A szenátus létrehozásával, működésével kapcsolatos szabályokat a szervezeti és működési szabályzat tartalmazza. (4. sz. melléklet.)

2. A karok legfőbb döntéshozó szerve a Kari Tanács. A Kari Tanács összetétele, a szenátus összetételével azonos elvek szerint biztosítja az oktatók, hallgatók, alkalmazottak képviselőjét.

A Kari Tanács tagjainak választására a Kari Tanácsnak az intézményi döntéshozatalban gyakorolt véleményezési, döntési jogosultságaira vonatkozó szabályokat a Szervezeti és Működési Szabályzat határozza meg, figyelemmel arra, hogy a törvényjavaslat tételes meghatározását adja a szenátus által kizárólagos jelleggel, át nem ruházható módon gyakorolt jogosultságoknak.

3. A rektor a felsőoktatási intézmény vezetője, akinek munkáját a rektorhelyettesek segítik. Felelős mindazon feladatok és tevékenységek ellátásáért, megszervezéséért, amelyet jogszabály, belső szabályzat nem utal más személy, vagy testület hatáskörébe.

A rektor gyakorolja a felsőoktatási intézmény munkavállalóival kapcsolatos munkáltatói jogokat, felel az alapító okiratban előírt tevékenységek jogszabályban meghatározott követelményeknek megfelelő ellátásáért.

Rektori megbízást egyetemi, főiskola esetén egyetemi, vagy főiskolai tanári munkakörben alkalmazott, az intézménnyel teljes munkaidős foglalkoztatásban álló személy kaphat, feltéve, hogy

a) rendelkezik vezetési - szervezési - gazdálkodási ismeretekkel és gyakorlattal,

- b) nyilvános pályázat eredményeképpen a szenátus által felállított rangsor figyelembevételével a fenntartó az oktatásért felelős miniszter útján kezdeményezi a megbízását,
- c) a köztársasági elnök – főiskola esetén a miniszterelnök – ad részére megbízást.

4. A karok vezetője a dékán, akinek munkáját a dékánhelyettesek segítik. A hatásköröket az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzata állapítja meg, amelyet - jogszabályban meghatározottak szerint a szenátus fogad el és a rektor hagyja jóvá. Az Szervezeti és Működési Szabályzat törvényességét a fenntartó ellenőrzi.

A rektor és a dékán saját hatáskörben konzultatív vagy tanácsadó testületeket hozhat létre az intézmény fejlődésének és működésének segítésére. A testület tagjainak megfelelő végzettségére és szakképzettségére, külső szereplők, személyek bevonására vonatkozó szabályokat az intézmény szervezeti és működési szabályzata határozza meg.

Ugyanaz a személy azonos intézményben rektori vagy dékáni tisztségre pályafutása során legfeljebb két ciklusra választható pályázati eljárást követően. Egy ciklus hossza négy év. A doktori iskolák és a tanszékek vezetői, valamint az intézetigazgatók kinevezése 4 évre szól. Egy alkalommal, pályázat nélkül a továbbiakban pályázattal hosszabbítható meg. A pályázati eljárás részletes szabályait, figyelemmel a felsőoktatási intézmény további vezetői esetén lefolytatandó nyilvános pályázati eljárásra is, valamint az egyes összeférhetlenségi szabályokat jogszabály állapítja meg. Vezetői megbízás a hatvanötödik életév betöltéséig szólhat.

A felsőoktatási intézmény igazgatási feladataiért felelős vezető (pl. főtitkár, kancellár) kinevezéséről az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzata rendelkezik.

A rektori pótlék az egyetemi vagy főiskolai tanári alapbér egyszerese, legfeljebb kétszerese. A rektorhelyettesek és a dékánok pótléka a rektori pótlék legfeljebb kétharmada. A további vezetői pótlékokat is jogszabály határozza meg.

A felsőoktatási intézmény és szervezeti egységei működésének egyéb szabályait a Szervezeti és Működési Szabályzat állapítja meg. A minőségbiztosítás részét képezik a szabályzatok rendszeres felülvizsgálata, a curriculumok képzési ciklusonkénti értékelése, az oktatók hallgatói véleményezése és a kétévente történő intézményi önértékelések.

Indoklás: Szabályozni szükséges a szenátus összetételét, a döntéshozatal rendszerét, és a hallgatói részvételt is (l. még a hallgatói önkormányzatra vonatkozó részt). A vezetői tisztségeket határozott ideig és meghatározott kor betöltéséig lehet betölteni, ez elősegíti az intézmény demokratikus működését és állandó megújulását. A törvény lehetőséget teremt arra, hogy a helyi speciális vagy országos igények érvényesítése, a gazdasági élettel való szorosabb kapcsolatok kiépítése céljából a felsőoktatási

intézmény konzultatív testülete(ke)t működtessen, amely részben betöltheti a gazdasági tanácsoknak korábban szánt funkciókat is. A jelenlegi gyakorlatnak megfelelően felső korlátot adunk a vezetői pótlékokra, melynek összegét a miniszter határozza meg, hogy elkerülhető legyen a vezető testületek és a vezetők elvtelen érdekszövetsége.

A KÉPZÉS

A képzés akkreditált szakokon, a szenátus által elfogadott képzési program, és legalább 5 évente felülvizsgált curriculumok alapján folyik.

A felsőoktatási intézmény a Magyar Köztársaság területén csak székhelyén vagy telephelyén indíthat alap- vagy mesterképzést.

A szakok és doktori iskolák indítását a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság javaslatának figyelembevételével a miniszter engedélyezi. Államilag elismert oklevelet csak felsőoktatási intézményben, akkreditált képzésben lehet szerezni.

A felsőoktatásban általában kétciklusú képzés valósul meg, kivéve azokat a tudományterületeket, amelyeket jogszabály megnevez. Az orvostudományok, a jogtudományok, az állatorvosi-, erdész-, építész-, és a művészképzésben fennmarad az osztatlan 10, illetve 12 féléves képzés. A szaktudományok sajátosságai és a munkaerő-piaci követelmények figyelembevételével ad lehetőséget a törvény más szakokon is az osztatlan képzés kialakítására. A tanárképzés alapvetően osztatlan formában, a Tanárképző Intézetek közreműködésével, iskolai gyakorlati évvel, 12 félév időtartamban történik.

Azok az intézmények, amelyek alapszakon is és mesterszakon is rendelkeznek már szakindítási engedéllyel, szenátusi határozattal akkreditálják, ezt követően indítják újra az egyciklusú, illetve a kétciklusú képzést. A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság az így indított képzéseket a legközelebbi intézmény-akkreditáció alkalmával vizsgálja felül.

A kétciklusú képzés első időszaka, az alapképzés általában 6 félév. Az alapképzésben alapfokozatú végzettség (baccalaureus, bachelor) és/vagy szakképzettség szerezhető. Az alapképzésnek két, tartalmilag különböző típusa van: a gyakorlati és az akadémiai. A gyakorlati olyan képzést ad, melynek elvégzése után a hallgató teljes értékű gyakorlati szakemberré válik, ezt az abszolutóriumot és a – megvédett – szakdolgozatot követően – a gyakorlati BA/BSc oklevél tanúsítja. Az akadémiai típusú alapképzés szélesebb és mélyebb elméleti képzést nyújt és kevesebb gyakorlati ismeretet, alkalmazkodva a színvonalas mesterképzés igényeihez. Ezen típusú alapképzés az abszolutóriumot követően az akadémiai BA/BSc oklevélre jogosít. Az akadémiai típusú alapképzés záróvizsgával végződik, amely a mesterfokú képzésre történő felvétel követelménye. A mesterfokon tovább nem tanuló hallgatók az alapképzés befejezését követő szemeszterben írhatják meg a szakdolgozatukat. Egyes szakokon illetőleg egyes hallgatók esetében úgy is megszervezhető a képzés, hogy az alapképzésből meghatározott kritériumok teljesítésével átléphessenek a

mesterfokozattal záruló osztatlan képzésbe, vagy az alapképzésben folytatott tanulmányokat szakképzettséget adó képzéssel egészítsék ki. A képzés rugalmasságát biztosító váltások esetében a követelményekről, a szakdolgozat benyújtásáról és megvédéséről a tanulmányi szabályzatokban rendelkeznek az intézmények.

Az alapképzés folyamán és azt követően a két típus között – jogszabályban meghatározottak szerint - biztosított az átjárhatóság.

Az akadémiai alapképzést követően a 4 féléves mesterképzésben tanulmányi teljesítményhez kötött feltétel teljesítése esetén lehet folytatni a tanulmányokat. A képzés abszolutóriummal és szakdolgozattal zárul és MA/MSc oklevélre jogosít.

A doktori képzés mesterfokozatú oklevélre épül, és 6 szemeszteres, amely kibővíthető egy éves predoktori ösztöndíjas időszakkal, amelyet a fokozatszerzési eljárás és a fokozat megszerzése követ.

A felsőfokú képzés rendszerének része a 4 féléves (EU Közösségi szabályozott szakmák esetében 6 féléves) felsőfokú szakképzés, amely szakképzettséggel zárul, de felsőfokú végzettséget nem ad.

Az újabb szakképzettséget adó, de újabb felsőfokú végzettséget nem biztosító, 2-4 féléves szakirányú továbbképzések egyaránt hirdethetők alap és mester fokozatú felsőfokú végzettségűeknek.

A képzési rendszer rugalmasságát biztosítja az intézményváltás, a kreditátvitel, a mobilitást segítő ECTS rendszer, és a különböző tanulmányok felsőfokú tanulmányokba történő beszámítását és elismerését külön szabályozás rögzíti.

A felsőoktatás képzési rendszerét az 5. sz. melléklet táblázatában foglalja össze.

Indoklás: Magyarország az 1999-ben aláírt Bolognai Nyilatkozatban meghatározott célok elfogadásával kötelezettséget vállalt az Európai Unió versenyképességének biztosítása érdekében az Európai Felsőoktatási Térség kialakításában. Ennek részeként a többciklusú képzési szerkezet bevezetése 2006-tól történt meg. A felsőoktatás jelenleg rövidebb, három-négyéves gyakorlatorientált és a hosszabb, öt-, hatéves elméletorientált - főiskolai vagy egyetemi szintű végzettséget adó - képzési szerkezetét, felmenő rendszerben a többciklusú képzési szerkezet váltotta fel napjainkra.

Nem változik a szabályozás abban, hogy a felsőoktatási intézmények a képzési program részét képező alap- és mesterszakokat, továbbá doktori képzést a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság előzetes támogató véleménye alapján indíthatnak, és a tanterv elkészítése az intézmény hatásköre.

A továbbképzési rendszer felsőoktatási intézmények hatáskörébe tartozó formája a végzettségi szintet nem módosító, további szakképzettséget nyújtó, oklevéllel záruló szakirányú továbbképzés, amely alap- és mesterképzésre is épülhet.

A felsőoktatási intézmények képzési feladatkörébe tartozik a középfokú végzettségre épülő felsőfokú szakképzés, amelynek ismeretei kreditértékként beszámíthatók az alapképzésbe, illetve az új szabályozással biztosítani kell az alapképzésből a felsőfokú szakképzésbe történő átlépés, a továbbépíthetőség és a rövid ciklusú képzésekhez illeszkedésének lehetőségét.

Hasonlóan nyitottá kell tenni a képzési rendszert, indokolt esetekben az osztatlan képzések körének bővítésével, az alapképzésben a gyakorlatorientált és elméletorientált képzések megkülönböztetésével, a képzési fokozatok közötti átjárás lehetőségének szabályozott bővítésével. A kreditrendszer változtatásával kell biztosítani a kis kreditszámú tanegységekre tagolódó képzéseket, a megnövekedett kontakt óra- és vizsgaszámok, a hallgatókat teljesítményekre ösztönző ésszerűsítését, átalakítását, a hallgatói tanulmányi értékőrző kapcsolatokat, formáknak megerősítését.

PEDAGÓGUSKÉPZÉS

A tanárképzés alapmodelljének a két emeltszintű érettségi és alkalmassági követelmények alapján történő felvétellel, két szakos, osztatlan öt+egy gyakorlati éves képzést tekintjük. A pedagógusképzésben a felvételi eljárás keretében kell biztosítani a jelentkezők pedagógus pálya iránti elkötelezettségének és alkalmasságának vizsgálatát.

A tizenkét félévben egyenlő arányban történik az egy-egy szaktárgyi (diszciplináris) képzés és a tanári felkészítés. (120-120-120 kredit). A diszciplináris képzésben a tanárok számára meghirdetett kurzusok 25 %-a tanári felkészülést szolgálja. A tanári felkészítés része a szakmódszertan és tanítási gyakorlat (12+3 és 12+3=30 kredit), valamint a képzés tíz félévében a pedagógiai-pszichológiai felkészítés (30 kredit). A hatodik, gyakorlati évben 10 kredit értékű pedagógiai, pszichológiai kurzust kell felvenni a jelölteknek, további 50 kredit a szakmódszertani és a pedagógiai gyakorlati és szakdolgozati feladatokhoz kötődik.

A képzés öt éve abszolutóriummal zár és a hallgatói jogviszonyban eltöltött két gyakorlati félév után a záróvizsga vezet a tanári diplomához, amely mester fokozatú és tartalmazza a szak, szakok és a tanári szakképzettséget jelölő MEd. (Master of Education) elnevezést. A pedagógus pálya modellben az egy éves tanárjelölti gyakorlatot a végzést követő kétéves tanári gyakornoki idő követi.

Az alapmodell első ötéves szakasza nyitott és a tanári, nem tanári szakok között mind a kétirányú átjárhatóságra, valamint a tanárképzés nem első félévben, belső szelekcióval történő kezdésére, illetőleg a teljes értékű nem tanári szakos képzésekkel egyidejű vagy azt követő tanárképzési struktúrák működésére is lehetőséget ad, de kötött a hatodik év összefüggő iskolai gyakorlatában.

A szakos rendszer alapjának a közoktatás műveltségi területében megjelenő diszciplináris képzést tekintjük, két szakos rendszerben, megadja a lehetőségét az egy szakosságnak (pl. művészeti, testkulturális képzésben) és a több közoktatási szaktárgy oktatására felkészítő tanárképzésnek (pl. a szakmai tanárképzésben). A szakmai pedagógusképzésben a felsőfokú szakképzés keretei között folyó gyakorlati oktatók, az alapképzésben folyó szakoktatók és a mester vagy osztatlan képzésben folyó mérnöktanár képzésben önálló szakképzettségként van jelen a szakmai és a

pedagógus szakképzettség. A műszaki modellhez hasonló szerkezetű lehet a képzés a szakmai pedagógusképzés más ágazatában is.

A vázolt modell rugalmasságát biztosíthatja az intézmény kari szerkezetébe illeszkedő, a tanárképzés tartalmi, szervezési és gyakorlati képzési feladatait ellátó és koordináló Tanárképző Intézet. Ebben a szakma, a szakmódszertan és a pedagógia-pszichológia arányos képviselője kell, hogy megvalósuljon. Mind az intézmény fenntartásában működő gyakorló iskolák felügyelője, mind a külső gyakorlók hálózatának kiépítése és működtetése a Tanárképző Intézet feladatkörébe tartozik, fenntartásuk forrása az intézmény normatív támogatása.

A képzés részét alkotó, hallgatói jogviszonyban eltöltött iskolai gyakorlat idejére a hallgatókat megillető támogatáson túl a közoktatási intézmény által folyósított, járulégmentes, „hallgatói munkadíjban” részesülnek a tanárjelöltek. A költségvetésben hallgatónként az előző évi minimálbér összegének megfelelő forrást kell biztosítani. Az iskolai mentorok díjazásának fedezetét a gyakorlati év képzési normatívája biztosítja a felsőoktatási intézmény költségvetésében.

A Kormány és az önkormányzatok a hiányszakokon tanulók ösztönzésére kiemelt ösztöndíjat alapíthatnak.

A csecsemő és kisgyermeknevelő, az óvodapedagógus és tanító szakok képzési szerkezete az alapképzési fokozatban fejleszthető tovább a másik szakterülethez illeszkedő kettős képzésekkel, amelyek a képzés közös tartalmi elemei következtében a képzés párhuzamosságát, és az intézményrendszerben a rugalmasabb alkalmazhatóságot biztosítják. A pedagógusképzés minden szintjén és ágazatában a továbbképzési feladatokat elsődlegesen a felsőoktatási intézmény feladatának tekintjük.

A pedagógusképzés további szabályait, képzési és kimeneti követelményeit jogszabály állapítja meg.

Indoklás: A felsőoktatás legnagyobb képzési ága a pedagógusképzés. Különösen a tanárképzés kapcsolódik szorosan valamennyi szakterülethez. Jellemzően a hallgatói összlétszám negyed része tanul valamely pedagógus szakon, és a felsőoktatási intézményeknek mintegy a fele folytat pedagógusképzést.

A tanárképzésben a többciklusú képzés előnyei, főleg a tanári szakválasztásának későbbi időpontban történő választása mellett jelentkező feszültségek, a másfél szakosság, az alapképzés belső aránytalanságai, a pedagógiai és pszichológiai képzés a képzés későbbi szakaszára tolódása, a választható szakok és a tervezett gyakorlati félév körül a tanárképzés változását indokolják. A közoktatás megújulásának garanciális feltétele a pedagógus, az új képzési rendszer kialakítása.

TEHETSÉGGONDOZÁS

A felsőoktatási intézmények feladata a tehetséggondozás: a szakmai, működési területükön többletjeljesítményre képes diákok felismerése, szakmai, művészeti, sport előmenetelük követése, segítése. Ezen tevékenységük során együttműködnek középiskolai tehetséggondozó szervezetekkel, programokkal. Saját területükön szakköröket, tanulmányi versenyeket, tudományos diákköröket, szakkollégiumokat működtetnek, elősegítik a kiemelkedő teljesítményt felmutató hallgatók bekapcsolódását a hazai és nemzetközi tudományos művészeti és sportéletbe. Külön jogszabályban meghatározott eszközökkel járulnak hozzá a kiemelkedő szakmai, művészeti, sport teljesítményre képes hallgatók tanulmányi kötelezettségeinek egyszerűsített, gyorsított, magas színvonalú teljesítéséhez, kutatói, művészi pályán, illetve a sportélet területén való megtartásukhoz, a tehetséggondozásban eredményesen részt vevő oktatók munkájának elismeréséhez.

A felsőoktatási intézmény tehetséggondozás céljából szakkollégiumokat is működtethet. Szakkollégium működhet az intézményi kollégium részeként, vagy önálló szervezeti egységként. A szakkollégiumok tagjai lehetnek bentlakó vagy külsős diákok. A szakkollégium igazgatóját legfeljebb négy évre a rektor pályázat alapján nevezi ki. A kinevezés legfeljebb egy alkalommal meghosszabbítható. A szakkollégium a MAB-tól kérheti szakmai, kulturális és sport programjának, tehetséggondozó tevékenységének akkreditálását. Az akkreditált szakkollégiumok miniszteri rendeletben meghatározott mértékű külön támogatást kapnak.

Indoklás: Hazánk természeti, gazdasági adottságai mellett a versenyképesség helyreállítása és megőrzése elsősorban az emberi erőforrások, a szellemi tőke, az innováció, kreativitás és a kulturális értékek minél teljesebb körű felismerése és kiaknázása révén várható.

AZ OKTATÓK

A felsőoktatási intézmények minőségét az alkalmazott oktatók, kutatók, a tanári és az oktatással, a felsőoktatás működésével kapcsolatos feladatok ellátásában közreműködő alkalmazottak határozzák meg.

A felsőoktatásban alkalmazott oktatói munkaköröket, alkalmazásuk és kinevezések feltételeit táblázatban foglaltuk össze (6. sz. melléklet). A felsőoktatási intézményben létesíthető kutatói munkakörökben a kinevezési feltételek a tudományos segédmunkatárs, a tudományos munkatárs, a tudományos főmunkatárs esetében az egyetemi tanársegéd, az adjunktus, a docens, a tudományos tanácsadó és a kutató professzor esetében az egyetemi tanári követelményekkel azonosak.

Indoklás: A külön jogszabályban meghatározott habilitációs eljárás keretei között kell a jelöltnek bizonyítania mind az oktatás, mind a kutatás területén elért kiemelkedő jártasságát, eredményeit. Az MTA doktora cím elnyerése szigorúan szabályozott keretek között ellenőrzi a jelölt tudományos teljesítményét, tudományszervezésben,

iskolateremtésben betöltött szerepét. Az oktatási teljesítmények, képességek megléte az egyetemi tanári pályázatbírálati eljárásában ellenőrizhető.

Szükséges rögzíteni az alkalmazási feltételeket a különböző oktatói munkakörökben, e feltételek a minőséget képviselik. Ha egy tanársegéd kétszer négy év alatt nem szerzi meg az adjunktusi kinevezéshez szükséges doktori fokozatot, nem alkalmas oktatónak, és nem maradhat a felsőoktatási intézményben. A posztdoktori ösztöndíjak belépésével a tehetséges fiatal kutatók oktatói alkalmazását kívánjuk elősegíteni. Bár az adjunktusok általában arra törekszenek, hogy megfelelő tudományos eredmények elérése után docensi kinevezést kapjanak, lehetőséget kell adni a tudományos szempontból nem kiemelkedő, de hasznos oktatói munkát végző adjunktusok hosszabb idejű foglalkoztatására.

A gyakorlati vagy művészeti vagy testnevelő pályákra történő képzés feltételeit külön kell szabályozni. A pedagógusképzésben tantárgy-pedagógiát oktatók esetében a doktori fokozattal egyenértékűnek kell tekinteni a közoktatásban eltöltött aktív húsz évet és a mesteri fokozatot.

Az oktatói és tudományos teljesítmény mérésére miniszteri rendeletben lehet megfelelő, a tudományágak sajátosságait figyelembe vevő eljárást kidolgozni.

A HALLGATÓK

A hallgatók felvétele – külön jogszabályban meghatározott módon - a középiskolai és az érettségi eredmények, továbbá egyéni teljesítmények alapján összeállított rangsor és a szóbeli meghallgatás eredménye alapján történik. Adott szakra minden felsőoktatási intézményben azonos felvételi követelmények teljesítésével lehet bejutni. A felvételi követelményeket a felkészülési idő biztosításával, két évvel korábban kell közzétenni.

Az új felvételi eljárásban a jelentkezés feltétele két tantárgyból tett emelt szintű érettségi (egy kötelezően előírt és egy választható tantárgyból), illetve egyes szakokon (pl. művészeti, testkulturális) az intézmények szervezésében lebonyolított alkalmassági, gyakorlati vizsga.

A felvételi ponthatárok megállapítása stratégiai célokat követve történik, figyelembe véve a megállapított keretszámokat, az intézményekbe jelentkezők számát, jelentkezési sorrendjét, felvételi pontszámmal értékelt teljesítményét és az intézmény működési engedélyben rögzített kapacitását.

Azokon a szakokon, amelyeken az oklevél más személyek képzésére, egészségügyi vagy szociális ellátására, illetve művészeti valamint sport tevékenységre, továbbá mérnöki tervezésre jogosít fel (pl. orvos, fogorvos, gyógytornász, pedagógus, pszichológus, szociális munkás, színész, kommunikáció), kötelező a szakmai alkalmassági vizsgálat, az intézmények előírhatnak szóbeli meghallgatást is.

Felsőoktatási intézménybe csak az nyerhet felvételt, aki az összes (többletpontokkal együtt) megszerezhető felvételi pontszám legalább felét elérte. A felvételhez szükséges ponthatárt el nem ért jelentkezők számára a felsőoktatási intézmény önköltséges alapon előkészítő képzést, ún. nulladik évet indíthat, melynek maximális időtartama két félév.

Egy felvételi eljárásban legfeljebb öt felsőoktatási intézménybe lehet jelentkezni. Ha a jelentkező nem nyert felvételt, elégséges pontszám alapján átirányítható más azonos vagy rokon szakon képző felsőoktatási intézménybe akkor is, ha azt nem jelölte meg. Az átirányítást a jelentkező nem köteles elfogadni.

A felvételhez szükséges ponthatárt el nem ért, szociálisan hátrányos helyzetűek, továbbá fogyatékossgal élők pozitív megkülönböztetését az összes felvehető hallgató létszámának a kormányrendeletben meghatározott mértéke szerinti külön keretből lehet biztosítani. A fogyatékossgal élők esetében a felvételi eljárásban és a képzés során is biztosítottak mindazon kedvezmények, amelyeket az érettségi eljárásban biztosítanak a tanulóknak.

A nemzeti vagy etnikai kisebbséghez tartozó jelentkező használhatja anyanyelvét, amennyiben középiskolai tanulmányait is anyanyelvén végezte.

A fogyatékossgal élő hallgatók tanulmányaival kapcsolatos elveket, az előnyberésszesítési szempontokat és eljárási szabályokat külön jogszabály határozza meg.

A felvétel a mesterképzésre egy sorrenden alapuló felvételi rendszerben történik, amelyben az intézmény saját, átlátható, nyilvános és ellenőrizhető szempontrendszere alapján rangsort alakít ki a hozzá első és második helyen jelentkezők között.

A felsőoktatási intézménnyel hallgatói jogviszonyban álló vagy tanulmányi okból elbocsátott személy az intézmény azonos szakára – amelyre hallgatói jogviszonya vonatkozik, illetve amelyről elbocsátották – felvételi kérelmet nem terjeszthet elő, kivéve, ha önköltséges vagy államilag támogatott státuszát szeretné felcserélni.

A felsőoktatási intézményekbe felvehető új belépő államilag támogatott hallgatók számát képzési területenként (esetenként, szakonként), valamint a mesterképzésre felvehető államilag támogatott hallgatók és a doktori képzésre felvehető ösztöndíjasok számát, a felvételt megelőző év december 31-ig a Kormány határozza meg.

A költségtérítéses képzésekre felvehetőek számáról az intézmények képzési kapacitása és a jelentkezők teljesítménye alapján születik döntés. Az államilag támogatott és

költségtérítéses képzésben a felvételi ponthatárok eltérésének mértékét törvény rögzíti.

Az állami és egyházi felsőoktatási intézményekbe felvehető hallgatók létszáma intézményenként és szakcsoportonként (kivéve a hitéleti képzéssel kapcsolatos szakokat) rögzített.

Az alapképzésben és szakirányú képzésben működő felvételi eljárástól alapvetően eltér a mester és doktori képzés eljárási és követelmény rendszere, mert az érintett intézmények önállóan döntenek a követelményekről, a felvételi eljárás rendjéről.

A törvény rendelkezik a gyakorlati képzéshez, továbbá a tanulmányok melletti munkavégzéshez kapcsolódóan a foglalkoztatásra vonatkozó legfontosabb jogokról.

A hallgatói jogviszonynál és a kollégiumi tagsági viszounál a munkaviszonyhoz hasonló együttműködési kötelezettség alakul ki a hallgató és a felsőoktatási intézmény, illetve kollégium között. Indokolt ezért, hogy a hallgatói jogviszonyból, illetve a kollégiumi tagsági viszounból eredő kötelezettségek teljesítéséből származó dolgok feletti vagyoni (szerzői) jogot - külön erre vonatkozó megállapodás hiányában - a felsőoktatási intézmény és a kollégium szerezzék meg, mint a hallgató jogutódja

A hallgatóktól elvárható a felsőoktatási intézmény infrastruktúrájának célszerű használata és ezzel együtt a helyiségek eszközállagának óvása és védelme, ezért kártérítési felelősséggel tartoznak.

A törvény meghatározza a hallgatói jogok és kötelezettségek legfontosabb körét. Ezeknek a rendelkezéseknek a megjelenése egyértelművé teszi, hogy melyek azok a kérdések, amelyeknek a meg nem tartásáért a hallgatót felelősségre lehet vonni. A hallgatói jogviszony során érvényesülnie kell a jogok és kötelezettségek egységének, továbbá szabályozni kell a jogorvoslat intézményét.

A hallgató számára biztosítható juttatások, valamint az általa fizetendő díjak és térítések rendszerét miniszteri rendelet szabályozza. A hallgatónak juttatott állami támogatás mértékét a tanulmányi eredmény határozza meg. Külön szabályozzák a szociális juttatásokat, folyósításuk tizenöt kredit megszerzéséhez kötött.

A kollégiumi támogatás a kollégiumban lakó, államilag támogatott képzésben levő, nappali tagozatos hallgatók után jár. A kollégiumok működésének rendjét, alapszolgáltatásainak és térítési díjainak rendjét miniszteri rendelet szabályozza.

Egy hallgató kivételes esetektől eltekintve (pl. szülés, gyermekgondozási segély, fogyatékoság) csak annyi ideig vehet részt államilag finanszírozott képzésben, amennyi legfeljebb összesen két félévvel hosszabb, mint a képzési és kimeneti

követelményekben meghatározott, a BA/BSc, az MA/MSc vagy a PhD fokozat megszerzéséhez szükséges idő. A tanulmányok képzési időben történő befejezésének, valamint a hallgatói teljesítmények ösztönzésének feltételrendszerét külön jogszabály határozza meg (lásd. 12. számú melléklet 7. és 8. pontja).

Továbbra is lehetőség van a hallgatói hitel igénybevételére, amelynek célja, hogy minden fiatal számára esélyt teremtsen a felsőoktatásban való részvételre.

A hallgatók jogait és kötelességeit jogszabály (tanulmányi-, vizsga- és kreditrendelet) állapítja meg.

Indoklás: A felvehető hallgatók létszámának szakcsoportonkénti rögzítése elkerülhetővé teszi, hogy egyes népszerű szakokon végzett diplomások (mint jelenleg pl. a bölcsészek) tömegesen kerüljenek a munkanélküliek táborába.

Tapasztalatok szerint nem alkalmas az a hallgató a felsőoktatási képzésben való részvételre, aki nem tette le az emelt szintű érettségi vizsgát. A felsőoktatási intézményeknek nem feladatuk a középiskolában el nem sajátított, a felsőfokú képzéshez nélkülözhetetlen ismeretek pótlása, ezért van szükség a nulladik évek intézményesítésére.

A szakmai alkalmassági vizsgálat célja az, hogy kiválassza azokat a felvételizőket, akik a választott szakterület művelésére a leginkább alkalmasnak látszanak.

A kollégium tipikusan a diákönkormányzat színtere, megfelelő tanári útmutatás esetén felelősségteljes viselkedésre, a rábízott értékek megőrzésére, és a demokratikus érdek-érvényesítésre nevel. A szakkollégiumok fontos szerepet töltenek be a tehetséggondozásban.

A felsőoktatásban eltöltött idő ésszerű mértékben korlátozott, a hallgatóknak kellő erőfeszítést kell kifejteniük a vizsgakövetelmények teljesítése érdekében.

Az Alkotmányban biztosított jogok nem vonhatók meg, nem korlátozhatók a hallgatói jogviszony keretei között sem.

Az általános személyiségi jog fogalmi körébe tartozik az emberi méltósághoz való jog, amely az intézményi közösségben a mindennapokban és a hagyományok őrzésében is kötelezettséget jelent a hallgatók számára is.

A hallgatói jogok között megjelenik a fogyatékkal élők megkülönböztetett ellátásban való részesülésének joga. A felsőoktatásban is általánossá kell válnia, hogy a fogyatékos miatt hátrányosabb helyzetben lévő hallgató részére meg kell adni azt a segítséget, amely kiegyenlíti a helyzetéből adódó hátrányokat.

A felsőfokú szakképzésben és az összefüggő gyakorlaton résztvevő hallgató munkavégzésére vonatkozó előírásokat és a szerződés feltételeit a törvény tartalmazza.

A felsőoktatási intézményben végzett tanulmányokkal összefüggő kötelezettségek eredményeképpen komoly értéket képviselő művek, dolgozatok készülnek. A szerzői jogról szóló törvény rendelkezései szerint eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a

mű elkészítése a szerző munkaviszonyából folyó kötelessége. A szerzőt megfelelő díjazás illeti meg, ha a munkáltató a felhasználásra másnak engedélyt ad vagy a művel kapcsolatos vagyoni jogokat másra ruházza át. Hasonló szabályozás található a szolgálati találmányra is.

A HALLGATÓI KÉPVISELET

A hallgatók közösségeivel, önkormányzatával és országos képviselőjével kapcsolatos tevékenységet, mely nem a felsőoktatási intézmény vezetésére vonatkozik, jogszabály szabályozza.

A Hallgatói Önkormányzat véleményezési jogot gyakorol a tanulmányi és vizsgaszabályzat, és egyetértési jogot gyakorol a térítési és juttatási szabályzat, az oktatás hallgatói véleményezésének és a kollégiumi férőhelyek használatának rendje elfogadásával és módosításával kapcsolatban.

A Hallgatói Önkormányzat közreműködik az oktatók oktatói tevékenységének hallgatói véleményezésében, a hallgatói szolgáltatások kialakításában, továbbá a Szenátus egyetértésével dönt az ifjúságpolitikai és hallgatói célokra biztosított pénzeszközök felhasználásáról. Az intézményi gazdálkodási szabályok keretei között önállóan gazdálkodik a számára biztosított pénzeszközökkel. A tanulmányi bizottságokban legalább 30 %-os, legfeljebb 50 %-os, kollégiumi és szociális kérdésekben alakult bizottságokban legalább 50 %-os a hallgatói részvételi arány.

Indoklás: A felsőoktatási intézmény célja a hallgatók minél magasabb színvonalú képzése meghatározott szakterületeken. E cél elérése érdekében szükséges a hallgatók jogainak és kötelességeinek rögzítése jogszabályban. Az új törvény felhatalmazást ad a hallgatóknak saját ügyeik intézésében, ésszerű mértékben beleszólást enged az intézmény vezetésébe, lehetőséget nyújt a tehetséggondozásra.

A FINANSZÍROZÁS

Állami támogatásban részesülnek a Magyarországon államilag elismert állami és egyházi felsőoktatási intézmények. Az alapítványi és magán felsőoktatási intézmények költségvetési támogatása a kifutó évfolyamok kivételével megszűnik, és csak állami megrendelés esetén lehetséges. Az állam minden évben a megelőző évben 18. életévét betöltő korosztály 45 %-ának felsőfokú tanulmányait biztosítja költségtérítés nélkül, $\pm$ 5%-os eltéréssel. (A keretszámokat a költségvetési törvény állapítja meg.) A költségtérítéses és az önköltséges hallgatók létszámát a felsőoktatási intézmény maga határozza meg a kapacitásakkreditáció és a jelentkezők pontszáma alapján.

A felsőoktatási intézmények az éves költségvetési törvényben rögzített költségvetési támogatásokból és saját bevételeikből, az államháztartási jogszabályok keretei között, a felsőoktatás sajátosságainak megfelelő, az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvényben biztosítottakhoz képest eltérő, többletjogosítványokat biztosító törvényi szabályok szerint, a piaci környezethez igazodó önállósággal és felelősséggel gazdálkodnak.

A felsőoktatási intézmények költségvetési támogatása alapvetően három részből tevődik össze: az intézménytámogatási összeg országos előirányzatának 70 %-a feladatfinanszírozás (teljesítmény-mutatókhoz kötött vagy intézményi kapacitás alapján számított fenntartói támogatás); 15 %-a a hallgatói létszámhoz kötött és képzési csoportonként differenciált képzési támogatás és 15 %-a a képzést megalapozó tudományos célú támogatás. A képzési normatíva differenciált és az államilag támogatott, előző évben beiratkozott hallgatói létszámhoz kötött, a tudományos célú normatíva számítása a minősített oktatók és a doktori iskolák alapján történik.

A felsőoktatási intézményeken a „kutató” címet elnyert szervezeti egységek a központi forráson belül erre a célra elkülönített összegből a tudományos célú normatíván felül, tudományos teljesítményükkel arányos többlet-támogatásra jogosultak, melynek felhasználásáról saját hatáskörben rendelkeznek.

A kutató egyetem címmel járó támogatás 4 évre elkülönített forrásból történik, mely a felsőoktatás teljes állami támogatásának 3 %-a.

A költségvetési támogatás intézmények közötti elosztásának normatív támogatás rendszerét az éves költségvetési törvényben megállapított összeg figyelembevételével külön jogszabályban határozza meg.

A felsőoktatás állami támogatásának részét képezik a hallgatói normatívák szociális jellegű diákközhelyi és kollégiumi normatív támogatások, a doktori és Köztársasági ösztöndíjak és egyéb (sport, kulturális, jegyzet) támogatások, amelyek összegét a költségvetési törvény rögzíti.

Az intézményi hallgatói önkormányzatok működéséhez és feladataik elvégzéséhez a tárgyi és anyagi feltételeket továbbra is a felsőoktatási intézmények vezetése biztosítja a hallgatói normatíva terhére.

A fent részletezett támogatási arányoktól függetlenül folyósítja a fenntartó az állami egyetemeknek a doktori iskolák és a szakkollégiumok normatíváját, valamint a hallgatói ösztöndíjak és a bentlakó kollégisták után járó normatívát. Az állami támogatás elosztását külön jogszabály szabályozza.

Költségvetési forrásból történik a felsőoktatási intézmények fenntartásában működő közszolgáltatási feladatokat ellátó szervezeti egységek (pl. klinikák, gyakorló iskolák, egyéb gyakorlóléhselyek, könyvtárak, levéltárak), költségvetési támogatása. A felsőoktatás működési alapját biztosítják a beruházási és felújítási, felhalmozási támogatások.

Kincstári vagyon értékesítésére továbbra is csak akkor van lehetőség, ha a kincstári vagyonért felelős miniszter az oktatásért felelős miniszterrel egyetértésben hagyja jóvá, annak a kincstári vagyoni körből történő kikerülését.

A törvény a felsőoktatási intézmények számára megteremti annak lehetőségét, hogy saját bevételeikkel önállóan gazdálkodjanak.

A felsőoktatási intézmény gazdálkodását gazdasági igazgató vezeti, akit a rektor javaslatát kikérve az oktatásért felelős miniszter egyetértésével a vagyongazdálkodásért felelős miniszter nevez ki pályázati eljárást követően. Ugyanez az eljárás vonatkozik az intézmény belső ellenőrére.

A törvény meghatározza a felsőoktatási intézmények és azok létesítményei által nyújtott szolgáltatásoknak azon csoportjait, amelyekhez az államilag finanszírozott képzésben részt vevő hallgatók ingyenesen, illetve térítési díj fejében férhetnek hozzá. A költségtérítésben vagy önköltségesen tanuló kismamák vagy kisgyermekes apák tanulmányaikat a diploma megszerzéséig, de legfeljebb a törvényben meghatározott szemeszterek időtartamáig költségtérítés nélkül folytathatják. Szabályozza, hogy melyek azok a felsőoktatási intézmények által a költségtérítéses képzésben részt vevő hallgatóknak nyújtott szolgáltatások, amelyek ellenértékét a költségtérítés részeként megfizetettnek kell tekinteni. A költségtérítés és az önköltség mértékének megállapítását jogszabály szabályozza.

A törvény a felsőoktatásban adományozható állami ösztöndíjak részletes feltételeinek meghatározását a Kormány jogalkotási kötelezettségeként szabályozza.

Indoklás: Fontos, hogy a felsőoktatási intézmények finanszírozása kiszámítható legyen, az előre látható támogatások ismeretében pontosan tervezhessék az éves költségvetést. Ezért javasoljuk az összes támogatás 70 %-át biztosító feladatfinanszírozás, és az ezt kiegészítő, minőségi kritériumok alapján megszerezhető képzési és kutatási normatíva bevezetését.

A felsőoktatási intézmények finanszírozásának a célja, hogy ezek a lehető legtöbb, és a lehető legmagasabban képzett diplomást bocsássák ki. Fontos szempont tehát a minőségi verseny, mely legjobban a kutatási verseny révén bontakozhat ki.

A FELSŐOKTATÁS IRÁNYÍTÁSA

A közhatalmi funkciók szétválasztásával alakult ki az a gyakorlat, amely szerint a miniszter a közigazgatási feladatkörében közvetlen utasítási joggal sem az egyes intézmények, sem az intézményfenntartók felett nem rendelkezik. A miniszteri közhatalmi jogosultságok a jogszabályok kiadásában és megtartásának ellenőrzésében valósulnak meg. A felsőoktatással kapcsolatos jogosítványok hatalmi ágak szerinti megosztását a törvény tartalmazza.

A felsőoktatással kapcsolatos állami hatáskörökön belül az Országgyűlés az éves költségvetés elfogadásával biztosítja a felsőoktatási intézményrendszer működéséhez

a támogatási forrásokat, valamint meghatározó szerepe van az intézménylétesítésben és megszüntetésben.

A köztársasági elnök felsőoktatási jogosultságait – az egyetemi tanárok és az egyetemi rektorok kinevezése és felmentése - az Alkotmány határozza meg.

A miniszter javaslatára a miniszterelnök nevezi ki a főiskolai tanárokat, a főiskolai rektorokat, a MAB elnökét és tagjait.

A Kormány a munkaerő-piaci igények mérlegelésével dönt az államilag támogatott felvételi létszámokról, és hatáskörébe tartozik a közterhektől mentes felsőoktatási ösztöndíjak alapítása, valamint a miniszter javaslata alapján a karok létrehozása.

A miniszter felsőoktatással kapcsolatos feladatkörében egymástól elkülönülnek a felsőoktatással kapcsolatos ágazati és a közvetlen tárcafenntartásban működő intézmények fenntartói feladatok.

A miniszter ágazati irányítási jogosultsága a fenntartója és az intézmény jellegére tekintet nélkül kiterjed a felsőoktatási intézmények tevékenységére, és az ezzel összefüggő kormányzati tevékenységre: így az ágazatra vonatkozó döntések előkészítésére, az ágazatot érintő tervezetek véleményezésére, a felsőoktatási ágazat fejlesztési tervére valamint a képzés és működés tapasztalatainak értékelésére. Az ágazati jogosultságait az érintett társtárcákkal együttműködve látja el. A miniszter ágazati irányítási feladatai között szerepel többek között a felsőoktatási információs, pályakövetési, felvételi rendszer működtetése.

Az ágazati jogkörbe tartozó ellenőrzési jogosultságot, mint intézményfenntartó közvetlenül gyakorolja a fenntartásában működő állami felsőoktatási intézmények felett, míg a nem állami intézmények esetében az intézmény fenntartója fenntartói feladatainak teljesítése felett látja el a törvényességi ellenőrzés feladatát. A törvényességi ellenőrzés a közigazgatási hatósági eljárások szerint történik, az előforduló bírósági eljárás esetében a polgári perrendtartás szabályait kell alkalmazni. A miniszter fenntartói jog gyakorlójaként visel felelősséget az adott intézmény működtetéséhez szükséges tárgyi, pénzügyi és személyi feltételek biztosításáért, ugyanakkor joga és kötelezettsége az intézmény törvényes működésének fenntartása. A fenntartói feladatok az intézményi autonómiájának alkotmányos követelményeivel valósulnak meg a felsőoktatás működésében, törvényben meghatározott jogkörökkel rendelkező társmiszterekkel együttműködésben. A fenntartó ellenőrző tevékenysége a közigazgatási hatósági eljárás szerint történik és kiterjed az intézmény egyedi döntéseire, szabályzatainak és működésének jogszerűségére. Az intézmény és a fenntartó közötti vitás kérdésben mind a két félnek lehetőséget biztosít a törvény a bírósági eljárás kezdeményezésére.

A miniszter ágazati és fenntartói feladatainak ellátásában közreműködik a független szakértői testület, a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság, amely vizsgálja a felsőoktatásban folyó oktatás, kutatás nemzetközi követelményeknek is megfelelő minőségét, és egyben felsőoktatás minőségfejlesztési rendszerének véleménynyilvánításában is részt vesz.

A miniszter tanácsadó testületeként működik a Felsőoktatási és Tudományos Tanács. A testületek külön jogszabály szerint működnek.

A felsőoktatási intézmények vezetőinek testülete a Magyar Rektori Konferencia, amely saját szabályzata szerint működik. Érdekvédelmi testületként működik a Felsőoktatási Érdekegyeztető Tanács, működését háromoldalú megállapodás szerint szabályzat rögzíti.

A felsőoktatás egyes részfeladatainak ellátását segíti az Országos Doktori Tanács, valamint az Országos Diákköri Tanács.

A miniszter irányítása és ellenőrzése szerint végzi munkáját a Kormány központi hivatalaként működő országos hatáskörű közigazgatási szerv, - az Oktatási Hivatal keretében működő regisztrációs központ - amely ellátja az elsőfokú hatósági feladatokat.

Indoklás: A közhatalmi funkciók szétválasztásával a törvényi szabályozásban pontosan kell meghatározni a felsőoktatás irányításában közreműködő hatalmi ágak és intézmények feladat és hatásköreit. A felsőoktatásért felelős oktatási miniszter a közigazgatási feladatkörében közvetlen utasításadási joggal sem az egyes intézmények, sem az intézményfenntartók felett nem rendelkezik. Az oktatásért felelős miniszter közhatalmi jogosítványai, felelőssége a felsőoktatás ágazatért, jogszabályok kiadásában és megtartásának ellenőrzésében valósul meg, és ezen túlmenően intézmény fenntartói feladatokat is ellát az állami felsőoktatási intézmények meghatározott körében. Törvény határozza meg azokat a testületeket, amelyek a felsőoktatás irányításában részt vesznek, meghatározott feladatkörökben közreműködnek.

A NEM ÁLLAMI FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK

A törvény egyaránt biztosítja az intézményalapítás és fenntartás jogát az államnak, az önkormányzatoknak, az egyházaknak, alapítványoknak és magánszemélyeknek. Az elmúlt két évtizedben a nem állami felsőoktatási intézmények szabályozása az intézmények működésének tapasztalatai alapján alakult ki és változott. A törvény egységesen szabályozza a felsőoktatás rendszerét és működését, ugyanakkor az egyes fenntartóknak és az általuk fenntartott intézmények működésében a főszabálytól eltérő jogokat és kötelezettségeket állapít meg.

Az önkormányzatok, az alapítványok és magánszemélyek által fenntartott /együttesen: magán/ felsőoktatási intézmények tevékenységüket közhasznú szervezetként vagy vállalkozásként folytathatják, működtetésük a fenntartó kötelezettsége. Az állam költségvetési támogatást ebben az intézményi körben csak az állam által megrendelt képzésekben résztvevő, a megállapodásban rögzített államilag támogatott hallgatók után nyújt az állami intézményekkel azonos szabályozás szerint. Az egyes feladattámogatási pályázatokban a pályázási

lehetőségét biztosíthatja a kiíró. Az alapítványi és magán intézmények az általánostól eltérő működést rögzíthetnek szabályzataikban többek között: a vagyongazdálkodásukban és vállalkozói tevékenységükben, a költségtérítés meghatározásában, a szenátus összetételében és működésében, a vezetők számában, az oktatói és vezetői pályázati rendszerben, a megbízás időtartamában, a vezető életkorában, az alkalmazottak díjazásában.

A magán felsőoktatási intézmények esetében a jogbiztonság érdekében a fenntartó helytállási kötelezettségét törvény rögzíti.

Az egyházi felsőoktatási intézmények működésének szabályozása a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény valamint az egyházak hitéleti és közcélú tevékenységének anyagi feltételeiről szóló 1997. évi CXXIV. törvény alapján történik, figyelembe véve azt a sajátosságot, hogy az egyházi felsőoktatási intézmények egy részében hitéleti és világi szakokon egyaránt folytatható a képzés.

Az egyházi felsőoktatási intézmények költségvetési támogatása a Magyar Köztársaság és az Apostoli Szentszék között létrejött megállapodás alapján a Magyar Katolikus Egyház, továbbá a kormánnyal a felsőoktatási feladatok ellátására megállapodást kötött egyházak által fenntartott felsőoktatási intézmények – továbbá nem az egyházi felsőoktatási intézmény által fenntartott egyházi felsőoktatási kollégiumokban elhelyezett államilag támogatott hallgatók után – a hitéleti és a világi képzésben is az állami intézményekkel azonos normatív támogatásban részesülnek. Továbbá pályázati rendszerű és eseti, egyedi támogatás is biztosítható.

A törvény általános szabályozásától történő eltéréseket a magán felsőoktatási intézményekkel azonos módon biztosítja a törvény. Ezekon túlmenően a hitéleti képzési feladatokkal összefüggésben eltérő a szabályozás az intézmény egyetem jellegének és a meghirdetendő szakok számában, a mesterképzésben továbbhaladók számában, továbbá az alapítási folyamat nyilvántartásba vételi eljárásának egyes követelményében, a hitéleti képzés feltételeinek –nem a képzés tartalmával összefüggő – vizsgálatában és a képzés szüneteltetésében. Az oktatói követelményben, a rektor feladat- és hatáskörében, a gazdasági, ellenőrzési szervezetben, az intézményi szenátus összetételében és működésében, a fejlesztési és minőségfejlesztési feladatokban, az oktatói több helyen történő alkalmazásának kérdésében is lehetőség biztosított az eltérő szabályozásra.

Az egyházi jogi személy, a fenntartó kérése alapján hirdethető ki rendeletben a hitéleti szakok képzési és kimeneti követelménye, valamint hozható létre a MAB keretei között működő, hittudományi kérdésekkel foglalkozó bizottság.

Indoklás: A törvény meghatározó szemléleti alapja, hogy egységesen szabályoz. Ennek az elvnek megfelelően széleskörűen biztosítja a felsőoktatási intézmény létesítésének jogát. Az intézménylétesítési szabadság megjelenése a törvényben szükségszerűen megkívánja azt is, hogy minden felsőoktatási intézmény tekintetében

meghatározásra kerüljenek azok a jogok és kötelezettségek, amelyek fenntartótól függetlenül megilletnek, illetve terhelnek valamennyi felsőoktatási intézményt.

A törvény minden felsőoktatási intézmény részére azonos jogokat biztosít a szakmai, az igazgatási és a gazdasági döntések meghozatalában. Szükségszerű az eltérés azonban az állami felsőoktatási intézmények körénél, mivel nem az állam által rendelkezésre bocsátott vagyoni eszközök tekintetében a más fenntartású intézményeknek szélesebb körű jogosítványokat biztosít a törvény. Ugyanakkor a nem állami intézményfenntartók körében a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról szóló 1990. évi IV. törvény az egyházakra mint intézményfenntartókra megfogalmazott szabályai, az általuk fenntartott felsőoktatási intézmények esetében az eltérő szabályozás lehetőségét és kötelezettségét biztosítják.

ELTÉRŐ RENDELKEZÉSEK

A törvény külön fejezetben foglalkozik az állami felsőoktatási intézmények fenntartói és képzési sajátosságaiból adódó szabályozással a katonai és rendvédelmi, az egészségügyi, az agrár- és a művészeti képzést folytató intézmények vonatkozásában.

Az állami felsőoktatási intézmények körében a katonai és rendvédelmi felsőoktatási intézmények nem tartoznak az oktatási tárca fenntartói hatáskörébe. A felsőoktatási intézmények szervezete és vezetési rendszere eltér a polgári felsőoktatási intézményekétől, ezért a törvény tartalmazza azokat az alkalmazottakra, a hallgatókra vonatkozó elveket, a vagyoni és költségvetési kérdésköröket, ahol a fenntartó tárcák szabályozásai az általános rendelkezésektől eltérnek.

Az intézmények képzési kínálatának átalakulása tette szükségessé, hogy a nem katonai és nem rendvédelmi polgári szakokon is a Kormány döntése szerint folyhat államilag finanszírozott képzés.

Az orvos- és egészségtudományi képzést folytató felsőoktatási intézmények feladatrendszerében az oktatás, a kutatás és gyógyító-megelőző tevékenység egymástól elválaszthatatlan egységben jelenik meg. Az egészségügyi szolgáltatás egyetemi intézményei, a klinikák szervezetileg is a kari struktúra részeként működnek, amelyekre vonatkoznak az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény előírásai is.

A központi költségvetési szervként működő felsőoktatási intézményben alapvetően a gyógyító-megelőző feladatok teljesítésének védettségét biztosítja, hogy az Országos Egészségbiztosítási Pénztáron keresztül, az egészségügyi feladatokhoz biztosított forrásokat, feladattámogatásokat az intézmények elkülönült számlán kezelhetik.

Az orvos- és egészségtudományi képzést folytató felsőoktatási intézményekben az előzőekben jelzett sajátosságok miatt is indokolt annak biztosítása, hogy az oktató és a gyógyító-megelőző feladatokban egyaránt közreműködők esetében a munkaidőalap szabályozott megosztásával történik az alkalmazás.

A törvény az orvos- és egészségtudományi képzést folytató egyetemeken a képzés, kutatás és gyógyító-megelőző feladatok egységét biztosítva, valamint az egészségügyi ágazat törvény által meghatározott, a felsőoktatást érintő feladatainak megvalósítása érdekében az egyetemek szervezeti egységeként határozza meg az orvos- és egészségtudományi centrumot.

Az érintett karok szervezeti egységei kezdeményezésére létrejött centrum a klinikákat, az érintett karokat és azokhoz kapcsolódó szervezeti egységeket foghatja egységbe. Az egyetem más szervezeti egységeitől eltérően a centrum a törvényben meghatározott körben gyakorolja a vagyonezelői jogokat, rendelkezhet kincstári számlával, valamint az előirányzatai feletti rendelkezési jog megilleti a centrumot is, továbbá a centrum magasabb vezetői beosztású elnöke hasonló jogosultságokkal rendelkezik, mint az egészségügyi szolgáltatásért felelős vezetők.

Az agrártudományi képzést is folytató felsőoktatási intézményekben az agrárképzést folytató karok és e karokhoz kapcsolódó szervezeti egységek az agrárágazati feladataik hatékony megvalósítása érdekében hozhatnak létre agrártudományi centrumot.

A centrum részére biztosított az előirányzatainak kincstári számlán történő kezelése, és a megválasztott, magasabb beosztású elnököt megilleti az előirányzatok feletti rendelkezési jog.

A centrum az agrárágazat körébe tartozó, a törvényben megjelölt feladatainak megvalósításához az agrártárca költségvetésében meghatározott mértékű elkülönített forrásból is kaphat támogatást.

A művészeti képzést illetően a tehetségfejlesztés sajátos személyközpontú feladatai, az egyes művészeti ágak eltérő követelményei, a felsőoktatási intézmények, a művészeti intézmények egymásrataltsága indokolja a különös rendelkezések meghatározását.

Több, kizárólag csak művészeti képzést folytató felsőoktatási intézmény is működik, így az általánostól eltérő rendelkezés, hogy ezen intézmények egy képzési területen folytathatnak képzési és művészeti tevékenységet. A táncművészeti képzés sajátossága, hogy a 13. és 14. évfolyamon párhuzamosan folyik a középfokú és a felsőfokú képzés.

Általános alkalmazási feltétel oktatói munkakörben az egyetemi szintű végzettség. Művészeti területen azonban van olyan szakterület, ahol nem folyik egyetemi szintű képzés, ezért az alkalmazás követelményeit ezen feltételek figyelembevételével határozza meg a törvény. A művészeti képzés sajátossága a művészeti produkció (alkotás, előadás), amely része a tanulmányokat záró záróvizsgának. A művészeti tehetséggondozás indokolja az úgynevezett előkészítő jogviszony meghatározását. A rendelkezések egy részét azonban azokban az intézményekben is alkalmazni kell, amelyek egyéb képzési terület mellett a művészeti képzés feltételeit megteremtették.

Indoklás: A felsőoktatásért felelős miniszter fenntartói jogosultságai nem terjednek ki az összes állami felsőoktatási intézményre, és az intézményfenntartók sorában más tárcák gyakorolják a fenntartói jogokat. A törvény a katonai és rendvédelmi

intézmények sajátos feladatellátásának zavartalansága érdekében biztosít eltérő szabályokat az intézményfenntartóknak, és az intézményeknek.

Hasonlóan a felsőoktatási intézmények meghatározott köre más ágazatok körébe tartozó szolgáltatási feladatokat az intézmény szervezeti egységeként működtetett szolgáltató intézménnyel látja el, amely feladatok finanszírozása eltérő rendszerben és forrásból történik. Mindezek indokolják e felsőoktatási feladatok esetében a sajátos törvényi szabályozást. A művészeti felsőoktatási intézmények feladatrendszere is hasonlóan indokoltá teszi az eltérő szabályozást.

NEMZETKÖZI VONATKOZÁSÚ RENDELKEZÉSEK

A magyar felsőoktatási intézmények a Magyar Köztársaság területén kívül szervezett székhelyen kívüli képzéseket a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság szakvéleménye alapján, miniszteri engedéllyel folytathatnak. E rendelkezés biztosítja, hogy a magyar felsőoktatási intézmények határon átnyúló képzéseiket a magyar felsőoktatás képzési követelményeivel összhangban szervezzék meg.

A külföldi és magyar felsőoktatási intézmények által szervezett magyar, külföldi vagy közös oklevélhez vezető közös képzések folytatásának feltétele, hogy a közös képzésben részt vevő intézmények a székhelyük szerinti államban államilag elismert felsőoktatási intézmények legyenek, a végzést igazoló okiratok államilag elismert felsőfokú oklevélnek minősüljenek, valamint, hogy a közös képzésre vonatkozó megállapodásukból egyértelműen kiderüljön, hogy a magyar rendszerbe hogyan illeszkedik a közös képzés.

Külföldi felsőoktatási intézmények akkor működhetnek Magyarországon, ha abban az országban, ahol székhelyük van, államilag elismert felsőoktatási intézménynek minősülnek, és az általuk kiadott okiratokat államilag elismert felsőoktatási oklevélnek, fokozatnak ismerik el.

Amennyiben a külföldi felsőoktatási intézmény magyarországi működését nem nemzetközi megállapodás szabályozza, az intézménynek a magyarországi működésre vonatkozóan engedélyt kell beszereznie a regisztrációs központtól, mely eljárásban szakértőként működik közre a Magyar Ekvivalencia és Információs Központ, valamint a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság.

Az engedélyezési eljárás előírása szükséges annak biztosítása érdekében, hogy Magyarországon csak olyan külföldi intézmények, szervezetek folytathassanak képzési (felsőoktatási) tevékenységet, amelyeket a származási államban már egy minőségbiztosítási, akkreditációs eljárásban minősítettek.

A hallgatói mobilitás elősegítése érdekében a magyar állampolgárok külföldi felsőoktatási tanulmányaikhoz különféle támogatást kapnak a magyar államtól. Így az Európai Gazdasági Térséghez tartozó országok felsőoktatási intézményeiben

folytatott tanulmányaikhoz hallgatói hitelt vehetnek fel, a tanulmányok folytatásának helyétől függetlenül diákigazolványra válnak jogosulttá, emellett meghirdetett külföldi képzések finanszírozására ösztöndíjat pályázhatnak meg.

A törvény szerint, a nem magyar állampolgárok főszabályként Magyarországon csak költségtérítéses képzésben vehetnek részt. A törvény nemzetközi kötelezettségvállalásainkkal összhangban meghatározza a nem magyar állampolgárok közül azt a személyi kört, amely magyar felsőoktatási intézményben államilag finanszírozott képzésben is részt vehet, így például az Európai Gazdasági Térséghez tartozó országok állampolgárait, a menekülteket, menedékeseket stb. A határon túli magyar hallgatók tovább tanulását külön rendelkezésekkel támogatjuk.

A hallgatói jogviszony létesítésének speciális feltétele, hogy a külföldi állampolgárok - akik Magyarországon nem rendelkeznek lakóhellyel - felvételüket követően megszerezzék az idegenrendészeti jogszabályok által előírt beutazásra és tartózkodásra jogosító engedélyt.

Az államilag finanszírozott képzésben tanulmányokat folytató külföldi állampolgárokat automatikusan azonban nem illetik meg mindazok a szociális juttatások, mint a magyar hallgatókat. Az államilag finanszírozott képzésben részt vevő külföldiek nemzetközi megállapodás alapján jogosultak szociális juttatásokra.

Indoklás: Az Európai Felsőoktatási Térségben a magyar felsőoktatási intézmények nemzetközi oktatási és kutatási kapcsolataikkal, az oktatói és hallgatói mobilitással a felsőoktatási hálózat részeként vállalnak partnerséget és együttműködést. A törvény hatálya egyaránt kiterjed a külföldön működő magyar felsőoktatási intézményekre, és a felsőoktatás, valamint a hallgatók érdekeit védve a Magyarországon működő felsőoktatási intézményekre és képzésekre, továbbá törvényi keretek között biztosítja a határon túli magyar nyelvű felsőoktatási kapcsolatok és együttműködések támogatását.

MELLÉKLETEK

1. sz. melléklet A felsőoktatási intézmény autonómiájára vonatkozó magyarázatok
2. sz. melléklet Államilag elismert felsőoktatási intézmények
3. sz. melléklet Felsőoktatási intézmények alapítása, átalakítása, megszüntetése
4. sz. melléklet Szenátus jogköre
5. sz. melléklet Képzési szerkezet - táblázat
6. sz. melléklet Egyetemi és főiskolai oktatók alkalmazásuk és kinevezésük feltételei – táblázat
- Kormányrendeletek 7-12. sz. mellékletek
7. sz. melléklet Kormányrendelet a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottságról
8. sz. melléklet Kormányrendelet a Felsőoktatási Tudományos Tanácsról
9. sz. melléklet Kormányrendelet a doktori képzésről
10. sz. melléklet Kormányrendelet a felsőoktatási tanulmányi pontrendszeréről
11. sz. melléklet Kormányrendelet a hallgatói juttatásokról és térítési díjakról
12. sz. melléklet A felsőoktatási törvényhez kapcsolódó egyéb jogszabályok jegyzéke, továbbá a törvényben használt alapfogalmak értelmezése

A felsőoktatási intézmény autonómiájára vonatkozó magyarázatok

1. Védelmi jellegű autonómia

A Magyar Köztársaság tiszteletben tartja és támogatja a tudományos és művészeti élet szabadságát, a tanszabadságot és a tanítás szabadságát, és egyben biztosítja, hogy a tudományos igazságok kérdésében dönteni, kutatások tudományos értékét megállapítani kizárólag a tudomány művelői jogosultak.

Az államnak a felsőoktatási intézményrendszer működtetésével, egyes intézmények létesítésével, fenntartásával kapcsolatban van kötelezettsége. Az állam köteles gondoskodni olyan intézményekről, illetve megfelelő szervezeti szabályokról, amelyek a tudományos, oktatási és kutatási tevékenység szabad folytatását garantálják. Nem elegendő a tudomány művelői számára egyéni jogokat biztosítani, az állami beavatkozások és korlátozások elleni védelmet garantálni kell jogszabályokban és rendelkezésekben. Az állam alkotmányos kötelezettsége azonban nem terjed addig, hogy köteles volna mindenki számára az oktatás minden szintjén és valamennyi világnézet keretében állami, illetve önkormányzati iskolákban garantálni a tanuláshoz való jog érvényesítését.

2. Külső autonómia

Az autonómia a felsőoktatási intézményt illeti meg. E jog sem a tudományos közösség intézményében foglalkoztatott tagjait, a tudományos kutatókat, oktatókat, sem az intézmény hallgatóit önállóan nem illeti meg. E csoportok, mint az önkéntesen szerveződő közösség részesei, a törvényben meghatározott formában, képviselőik útján vehetnek részt az autonóm jogalany, a felsőoktatási intézmény irányításában. A közösség egyes csoportjainak nincsen feltétlen igényük arra, hogy meghatározott szervezeti megoldást, finanszírozási formát, költségvetést, személyi keretet alakítsanak ki számukra. Az ezzel kapcsolatos döntés az önszabályozás adott keretei között kell, hogy megszülessen.

Ennek során a részvétel, az elvi befolyásolás jogát, és nem a kizárólagos és maradéktalan érdekérvényesítés lehetőségét kell biztosítani. Az öngazgatás az oktatás, kutatás, az intézmény belső szervezetének kialakítása, a működtetés és gazdálkodás önállósága területén nyer értelmet, alanya az intézmény, részese az oktató, a kutató, a hallgató, illetve ezek közössége. Az autonóm joggyakorlás azonban nem sértheti más jogosultak ilyen igényét.

3. Belső autonómia

A felsőoktatási intézménynek - mint minden autonómiával, önkormányzatisággal rendelkező intézménynek - demokratikusan választott képviselői szervvel kell rendelkeznie. Az intézmény szervei által hozott, jogokat és kötelezettségeket érintő egyedi döntések esetén azonban az érintettek jogorvoslati lehetőségét - beleértve a független bírósághoz való fordulás jogát is - garantálni kell. A hatékony, független

szerv által nyújtott jogorvoslat lehetőségét, különösen az állam, a hatóságok, a fenntartó döntéseivel kapcsolatosan az intézmény részére is biztosítani szükséges.

A szabad tudományos tevékenység lényegét a tudományos értékrend külső befolyástól mentes érvényesülése jelenti. A tudományos minőség szabad meghatározása érdekében biztosítani kell a tudomány művelői önálló döntési jogát és függetlenségét. E szabadságjog elsődlegesen a tudományos élet művelőit illeti meg, mely tudományos közösség önszerveződése folytán saját szabályai szerint jogosult a tudományos minőség megítélésére, így a közösséghez való tartozás, a foglalkoztatás, a hallgatói felvétel, a minősítés kérdésében való döntésre is.

4. Részleges autonómia

Nem zárható ki az autonómia tartalmának, az autonóm jogosultságok gyakorlásának korlátozása. A korlátozás határát az jelenti, hogy az intézkedés mennyiben indokolható a közérdek érvényesítésének a szükségességével. A közérdek szolgálata megnyilvánulhat különösen a költségvetési gazdálkodás érvényesítéséhez szükséges intézkedésekben, de az egyenlő bánásmód követelményének megsértésének a megelőzésében is.

5. Derivatív autonómia

Tekintettel arra, hogy az intézményi autonómia célja az Alkotmányban nevesített alapvető jogok érvényesítése az Alkotmány rendelkezései alapján, az autonómia létesítésére, megszüntetésére, körére, korlátozására, működésére vonatkozó szabályokat törvényben kell megállapítani.

Megengedett és szükséges a törvényi korlátozás, ha

- a) az állam ellenőrzi a felsőoktatási intézmény oktatási, tudományos tevékenységeinek gazdaságossági és szervezeti racionalizálási szempontok alapján való törvényes működését,
- b) a felsőoktatási intézmény gazdasági hatékonyságát és szervezeti ésszerűségét ösztönző, korlátozó szabályokat állapít meg az Országgyűlés,
- c) az intézmény működéséhez, tudományos, kutatási és oktatási feladatainak ellátásához szükséges alapot meghaladó költségvetési támogatások - előre pontosan meghatározott, a tudomány szempontjainak megfelelő - teljesítménykritériumok szerinti elosztását írják elő,
- d) a fenntartó gazdaságossági követelményeket határoz meg, illetve a költségvetési eszközök és juttatások biztosítását meghatározott teljesítményhez köti,
- e) az autonómia részesein, az oktatókon, tudományos kutatókon és hallgatókon kívül más személyek is közreműködnek, tagjai lehetnek a felsőoktatási intézmény különböző testületeinek.
- f) alkotmányos követelmény, hogy a gazdálkodás követelményeit normatív módon, előzetesen megállapított, nyilvános, a tudomány szempontjainak megfelelő teljesítménykritériumok formájában határozzák meg, és a felsőoktatási intézmény

alapvető működését a követelmények teljesítése szerinti támogatási mérték ne veszélyeztesse.

Nincsen lehetőség az autonómia törvényi korlátozására, ha

- a) a tudományterületek és a tudományágak, illetve általában az intézmény alaptevékenységét érintő kérdések jogszabályban történő szabályozása, - a tudományos élet szereplőinek a döntéshozatalban való megfelelő, érdemi részvétele nélkül, lényegében a jogalkotó szabad elhatározása szerint - történik,
- b) a felsőoktatási intézmény oktatási, tudományos és kutatási tevékenységét érintő alapvető döntések meghozatala önkormányzatnak nem tekinthető testület kezdeményezésének, döntésének függvénye, ha a felsőoktatási autonómiába tartozó önkormányzati jogok szabad gyakorlásának akadályozása a felsőoktatási intézmény önállóságának és függetlenségének korlátozását, megszűnését jelentheti,
- c) az önkormányzat szervezetét olyan módon szabályozza, hogy az a szervezetalakításhoz való jog lényeges tartalmát korlátozza, az önkormányzati jog tartalmának kiüresedéséhez, annak tényleges elvonásához vezet, kizárja azt, hogy az önkormányzat önálló felelősséggel döntsön a saját szervezetének kérdéseiben,
- d) az intézmény alapvető működését meghatározó, költségvetési, fenntartói támogatás folyósítása, a fenntartó szabad mérlegelésén alapuló döntésétől függ.

A Magyar Köztársaság államilag elismert felsőoktatási intézményei

Állami egyetemek

Budapesti Corvinus Egyetem, Budapest
Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, Budapest
Debreceni Egyetem, Debrecen
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest
Kaposvári Egyetem, Kaposvár
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, Budapest
Magyar Képzőművészeti Egyetem, Budapest
Miskolci Egyetem, Miskolc
Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Budapest
Nyugat-magyarországi Egyetem, Sopron
Óbudai Egyetem, Budapest
Pannon Egyetem, Veszprém
Pécsi Tudományegyetem, Pécs
Semmelweis Egyetem, Budapest
Szegedi Tudományegyetem, Szeged
Szent István Egyetem, Gödöllő
Széchenyi István Egyetem, Győr
Színház- és Filmművészeti Egyetem, Budapest
Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest

Nem állami egyetemek

Andrássy Gyula Budapesti Német Nyelvű Egyetem, Budapest
Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debrecen
Evangélikus Hittudományi Egyetem, Budapest
Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest
Közép-európai Egyetem, Budapest
Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem, Budapest
Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Budapest

Állami főiskolák

Budapesti Gazdasági Főiskola, Budapest
Dunaújvárosi Főiskola, Dunaújváros
Eötvös József Főiskola, Baja
Eszterházy Károly Főiskola, Eger
Károly Róbert Főiskola, Gyöngyös

Vitaanyag

Kecskeméti Főiskola, Kecskemét
Magyar Táncművészeti Főiskola, Budapest
Nyíregyházi Főiskola, Nyíregyháza
Rendőrtiszti Főiskola, Budapest
Szolnoki Főiskola, Szolnok

Nem állami főiskolák

A Tan Kapuja Buddhista Főiskola, Budapest
Adventista Teológiai Főiskola, Pécel
Általános Vállalkozási Főiskola, Budapest
Apor Vilmos Katolikus Főiskola, Vác
Baptista Teológiai Akadémia, Budapest
Bhaktivedanta Hittudományi Főiskola, Budapest
Budapest Kortárstánc Főiskola, Budapest
Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola, Budapest
Egri Hittudományi Főiskola, Eger
Esztergomi Hittudományi Főiskola, Esztergom
Gábor Dénes Főiskola, Budapest
Gál Ferenc Hittudományi Főiskola, Szeged
Golgota Teológiai Főiskola, Vajta
Győri Hittudományi Főiskola, Győr
Harsányi János Főiskola, Budapest
IBS Nemzetközi Üzleti Főiskola, Budapest
Kodolányi János Főiskola, Székesfehérvár
Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Debrecen
Modern Üzleti Tudományok Főiskolája, Tatabánya
Mozgássérültek Pető András Nevelőképző és Nevelőintézete, Budapest
Pápai Református Teológiai Akadémia, Pápa
Pécsi Püspöki Hittudományi Főiskola, Pécs
Pünkösdi Teológiai Főiskola, Budapest
Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, Budapest
Sárospataki Református Teológiai Akadémia, Sárospatak
Sola Scriptura Teológiai Főiskola, Budapest
Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskola, Nyíregyháza
Szent Bernát Hittudományi Főiskola, Zirc
Szent Pál Akadémia, Budapest
Tomori Pál Főiskola, Kalocsa
Veszprémi Érseki Hittudományi Főiskola, Veszprém
Wekerle Sándor Üzleti Főiskola, Budapest
Wesley János Lelkészképző Főiskola, Budapest
Zsigmond Király Főiskola, Budapest

A felsőoktatási intézmény alapítása, átalakítása, megszüntetése

1. Alapítás

A felsőoktatási intézmény tevékenységét a vonatkozó jogszabályi keretek között az alapító okirat határozza meg. Az alapító okirat kiadása és módosítása a fenntartó joga és feladata.

A felsőoktatási intézmények oktatással, önkormányzati joggyakorlással kapcsolatos jogosultságai - fenntartóra tekintet nélkül – azonosak. E jogosultságok törvényben, valamint a törvény szabályainak megfelelő rendben és tartalommal kiadott alapító okiratban szabályozhatók, korlátozhatók. Az alapító okirat határozza meg a felsőoktatási intézmény demokratikus működésére vonatkozó alapvető, egyedi szervezeti és működési rendelkezéseket, melyeket a szervezeti és működési szabályzat részletez. A szervezeti és működési szabályzatban minden olyan kérdés szabályozható, amelyet törvény, jogszabály, vagy az alapító okirat nem szabályoz, illetve törvény, jogszabály nem utal más szabályozási körbe.

A felsőoktatási intézmény demokratikus módon megvalósuló önkormányzata teszi lehetővé a tanulás és tanítás jogának megfelelő érvényesülését.

Kizárólag az alapító okiratban meghatározott képzési területeken, szervezeti tagolásban lehetséges felsőoktatási oktatási tevékenységet folytatni. Ehhez kell – az előzetesen jogszabályban rögzített feltételekkel kiadott – működési engedélyt megszerezni. A felsőoktatási intézmény működési engedélyben foglalt tevékenységét csak az állami elismerést követően gyakorolhatja.

2. Átalakítás

A felsőoktatási intézmény fenntartói jogának átadására, a felsőoktatási intézmény átalakulására vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg azzal, hogy az állami, helyi önkormányzati fenntartású felsőoktatási intézmények csak egymással egyesülhetnek, csatlakozhatnak, illetve ezen intézmények szervezeti egységeinek beolvadására csak ebben a körben kerülhet sor. Az állami felsőoktatási intézmény kizárólag egyesülés, szétválás útján szüntethető meg. Mindez az államnak a felsőoktatási intézményrendszer fenntartásában megnyilvánuló köteleességteljesítését szolgálja.

Az átalakulásra a fenntartó, vagy az intézmény kezdeményezésére kerülhet sor.

3. Megszüntetés

A felsőoktatási intézmény megszüntetését, egyesülését, csatlakozását, beolvadását a fenntartó kezdeményezheti. Meg kell szüntetni az intézményt, ha a működtetés feltételei nem állnak fenn. Ebben az esetben előbb a működési engedély felfüggesztésére, korlátozására kerül sor, majd az oktatásért felelős miniszter kezdeményezésére az állami elismerés országgyűlési megvonására.

A működés korlátozása, felfüggesztése, megszüntetése során a hallgatók kifutó rendszerű képzését, tanulmányaik – akár más intézményében való – befejezésének lehetőségét biztosítani kell.

Az ellenőrző állami szervek döntéseivel szemben mind az intézmény, mind a fenntartó jogorvoslatra jogosult. Az engedélyezési, ellenőrzési eljárásban a hatósági döntés meghozatalát tartalmi szempontból meghatározó független szakértő, szakmai szervezet közreműködését biztosítani kell.

A szenátus jogköre

A törvényjavaslat csak a szervezeti és működési szabályzatban szabályozható tárgykör peremfeltételeit szabályozza, így rögzítésre kerül

- a) a szenátus tagjainak maximális létszáma,
- b) a felsőoktatási intézmény belső közösségei képviselőinek egymáshoz viszonyított aránya,
- c) a hallgatói, egyéb foglalkoztatotti képviselet mértéke,
- d) a tagok megbízására vonatkozó időtartam.

A szenátus át nem ruházható jogkörében határozza meg

- a) az intézmény fejlesztési tervét,
- b) képzési programját,
- c) kutatás-fejlesztési-innovációs stratégiáját,
- d) szervezeti és működési szabályzatát, doktori szabályzatát, minőségfejlesztési programját,
- e) elemi költségvetését, vagyongazdálkodási tervét, éves beszámolóját,
- f) fejlesztés indítását,
- g) a rendelkezésére bocsátott, illetve tulajdonában álló ingatlanvagyon hasznosítását, értékesítését,
- h) együttműködési megállapodás megkötéséről,
- i) a felsőoktatási intézmény állandó bizottságainak létrehozását,
- j) képzés indítását,
- k) a rektori pályázatok rangsorolását, javaslattétel a rektori megbízás felfüggesztésére,
- l) a felsőoktatási intézmény szakmai tevékenységének, minőségfejlesztési programja végrehajtása értékelését.

Képzési szerkezet

Képzés	Belépés	Képzési idő	Záródokumentum	Szakképzettség
Alapképzés	Érettségi vagy felsőfokú végzettség vagy nem formális végzettség jogszabály szerint	6-8 félév (gyakorlati félévvel)	gyakorlati BA/BSc felsőfokú végzettség oklevél elméleti BA/BSc felsőfokú végzettség oklevél	felsőfokú szakképzettség felsőfokú szakképzettség
Mesterképzés	alapképzés vagy felsőfokú végzettség	2-4 félév (gyakorlati félévvel)	MA/MSc felsőfokú végzettség oklevél	felsőfokú szakképzettség
Osztatlan képzés	Érettségi vagy felsőfokú végzettség vagy nem formális végzettség jogszabály szerint	10-12 félév (egy vagy két gyakorlati félévvel)	MA/MSc felsőfokú végzettség oklevél	felsőfokú szakképzettség
Doktori képzés	mesterképzés	6 félév (további 2 féléves pre-doktori ösztöndíj)	oklevél	PhD DLA
Szakirányú továbbképzés	felsőfokú végzettség (alapképzés vagy mesterképzés)	2-4 félév	oklevél (újabb végzettséget nem ad)	újabb felsőfokú szakképzettség
Felsőfokú szakképzés	Érettségi vagy felsőfokú végzettség vagy nem	4 félév (az EU szabályozott szakok esetében)	bizonyítvány (nem tanúsít felsőfokú végzettséget)	államilag elismert felsőfokú szakképzettség

	formális végzettség jogszabály szerint	ettől eltérő)		
--	--	---------------	--	--

A Kormány rendeletben határozza meg az alap- és mesterképzés képzési területeit, képzési ágait, szakjait, az azokhoz rendelt kreditek és maximális óraszámát, az átjárás feltételeit, valamint az indítással összefüggő eljárási rendet, továbbá azokat a szakokat, amelyekben külső, nem felsőoktatási intézményi keretek között folyó gyakorlati képzést szerveznek.

A már akkreditált alap- és mesterképzési szakok akár teljes egészében, akár részben történő meghirdetése és oktatása idegen nyelven szenátusi hatáskörben akkreditálható. A Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság az így indított idegen nyelvű képzést, illetve kurzusokat a legközelebbi intézményi akkreditáció alkalmával vizsgálja felül.

Külön jogszabály határozza meg az oklevelek tartalmi és formai követelményeit, a diplomamelléklet kiadásának, a kitüntetéses és díszdiplomák, valamint az adományozható címek odaítélésének szabályait, ideértve a nyelvvizsgákkal kapcsolatos szabályokat is. Az előírások teljesülését a MAB meghatározott időszakonként ellenőrzi.

A felsőoktatási intézmény biztosítja a szaknyelvi oktatást a képzési elvárásoknak megfelelő időtartamban és óraszámában.

Külön jogszabály határozza meg a képzés alapkokumentumainak tartalmi követelményeit, az intézmények képzési programjának, a képzési és tanulmányi idő összefüggéseit, az előkészítő-, a párhuzamos képzés, a részképzés, a résztanulmányok, a nappali és részidejű képzés feltételeit, az öt- és háromfokozatú minősítés, a tanulmányi és vizsgarend, a záróvizsgák általános szabályait; a képzéssel összefüggő kérdésekben a részletes szabályokat, a képzési szerkezetet, a szakok képzési és kimeneti követelményeit, a tanulmányi és vizsgarendet, a kreditrendszert, valamint nem formális végzettség esetén a felsőoktatási felvétel kritériumait.

EGYETEMI OKTATÓK

	Feltételek	Szakmai lehetőségek	Kinevezés	Alkalmas az alábbi munkakörökre
Egyetemi tanár	Egyetemen lehet csak PhD, magas szintű kutatói tevékenység, publikációs feltételek, legalább egy tantárgyát képes legyen idegen nyelven egyetemi színvonalon előadni és számon kérni (Ezen képességek bizonyítására a habilitációs eljárás és az egyetemi tanári pályázat elbírálása keretében kerül sor.) - pedagógusi mesterségre való felkészítésben, tantárgypedagógia, művészeti és sportképzésben ezt helyettesítheti a legalább 20 éves kiemelkedő gyakorlati munka, nemzetközi elismertség, tudományos, művészeti munkák vezetése, publikáció, előadás	Az egyetemi életpálya csúcsa.	Köztársasági elnök (határozatlan időre) legfeljebb 70 éves korig, utána „professor emeritus” címet kaphat	- rektor, dékán (4 év egyszer hosszabbítható), - intézetvezető, tanszékvezető (4 év pályázat útján hosszabbítható)
Egyetemi docens	PhD, doktori iskolában témát	Egyetemi tanár	Oktatásért felelős	dékán, intézetvezető,

	vezetni, oktatni, tanársegédet tanulmányi tudományos munkájának vezetése, legalább 15 éves oktatási-szakmai tapasztalat, rendszeres publikáció, előadás tartása idegen nyelven, tantárgypedagógia, művészet és sport terén ezt helyettesítheti a legalább 15 éves kiemelkedő gyakorlati munkásság és publikáció		miniszter	tanszékvezető (4 év, hosszabbítható)
(Egyetemi) adjunktus	PhD eljárás folyamatban vagy már rendelkezik	- Egyetemi docens - Klinikai főorvos - Mestertanár (ha marad adjunktus)	Rektor legfeljebb 4 év, de korlátlanul hosszabbítható	tanszékvezető
(Egyetemi) tanársegéd	Bejelentkezzen PhD képzésre, adjunktusi kinevezéshez legfeljebb 2x4 év	- Egyetemi adjunktus	Dékán legfeljebb 4 év, egyszer hosszabbítható	

FŐISKOLAI OKTATÓK

	Feltételek	Szakmai lehetőségek	Kinevezés	Alkalmas az alábbi munkakörökre
Főiskolai tanár	PhD, legalább 20 éves oktatói gyakorlat, idegen nyelvű előadás, doktori képzésben résztvevők, tanársegédek tanulmányi tudományos/művészeti munkájának vezetésére alkalmas, pedagógus mesterség, illetve művészeti és sportképzésben az idegen nyelvű előadástartás és PhD helyett elegendő a szak- vagy művészeti terület elismert képviselője, rendszeresen publikál, szemináriumi előadást tart	Egyetemi tanár, MTA doktor, dékán, rektor	Miniszterelnök határozatlan időre legfeljebb 70 éves korig	Rektor, dékán, intézetvezető, tanszékvezető
Főiskolai docens	PhD, alkalmas téma vezetésére, megfelelő szakmai gyakorlat	Főiskolai tanár, egyetemi docens	Miniszter	Dékán, intézetvezető, tanszékvezető
(Főiskolai) adjunktus	PhD eljárás folyamatban vagy már rendelkezik	Főiskolai docens	Rektor 4 év korlátlanul hosszabbítható	Tanszékvezető
(Főiskolai) tanársegéd	Tudományos munka elkezdése, amit szakmai jártasság mesterjelöltség is helyettesíthet, oktatási megfelelés	adjunktus	Dékán 4 év egyszer hosszabbítható	

Vitaanyag

Ezen besorolásokkal járó szakmánként eltérő jogokat és kötelezettségeket külön jogszabály rögzíti.

KORMÁNYRENDELET A MAGYAR FELSŐOKTATÁSI AKKREDITÁCIÓS BIZOTTSÁGRÓL

A miniszter a MAB javaslatára való figyelemmel határozza meg a felsőoktatási minőségpolitika elveit és követelményeit. Állami feladatként a MAB szakvéleménye alapján az oktatásért felelős miniszter látja el a minőségértékelést és a minőséghitelesítést (akkreditációt). A miniszter a MAB javaslatától kivételes esetben (pl. nemzetgazdasági szempontból) térhet el, az eltérést indokolni köteles. A MAB független, országos szakértői testület (lásd a felsőoktatás irányítása fejezetben). Tevékenységében nem utasítható, tevékenysége felett a miniszter gyakorol törvényességi felügyeletet, döntéseit csak eljárási hiba esetén lehet megváltoztatni. A MAB tevékenységének működési rendjét a miniszter által jóváhagyott MAB SZMSZ-e tartalmazza. A minőségértékelés és minőséghitelesítés eljárási rendjét a miniszter egyetértésével a MAB honlapján nyilvánosságra hozza. Az akkreditáció a felsőoktatási intézmények által évente kötelezően szolgáltatott adatokra épül.

A MAB valamennyi, Magyarországon indítandó bel- és külföldi fenntartású felsőoktatási intézmény esetében

- az intézmények, illetve a szakok minősítésére, szakértői véleményben tesz javaslatot nem akkreditáló határozatot hoz;
- a felsőoktatási intézmények kezdeményezésére véleményezi az intézmény vagy a kar kérelmét szak létesítésére az alap- vagy a mesterképzésben, szak indítására, doktori iskola létesítésére, továbbá az egyetemi tanári pályázatokra vonatkozóan;
- a miniszter a MAB állásfoglalásának figyelembevételével engedélyezi szakok létesítését az alap- vagy a mesterképzésben, szakok indítását, továbbá a köztársasági elnöknek felterjeszti kinevezésre az egyetemi tanárokat, eltérő döntését indokolni köteles;
- véleményezi a felsőoktatási intézmények oktatási és kutatási tevékenységével kapcsolatos jogszabályok tervezetét.

Az akkreditáció feltételei azonosak az állami, egyházi és magán (alapítványi) intézmények esetében (kivéve a hitéleti szakok tartalmát). Az akkreditáció ötévenként esedékes. Megfelelő indoklással a MAB ellenőrizheti a képzést ezen időtartamon belül is, az ellenőrzés eredményeként az akkreditáció megvonható. A szak akkreditációjára vagy annak elutasítására vonatkozó javaslatot a MAB és a kérelmező honlapján nyilvánosságra hozza.

A MAB testülete 15 főből áll, melynek hat tagját a felsőoktatás és a tudomány kiemelkedő képviselői közül jelölik, a miniszter javaslatára a miniszterelnök nevezi ki. További 3-3 tagot javasol a Magyar Rektori Konferencia és a Magyar Tudományos Akadémia, mindezeket a tagokat a miniszter javaslatára szintén a miniszterelnök nevezi ki. További tagok: egyet-egyét a szakmai kamarák, a Hallgatói

Önkormányzatok Országos Konferenciája és a Doktoranduszok Országos Szövetsége javasol. A 3 fős Felülvizsgálati Bizottság tagjait a miniszter nevezi ki.

A MAB elnökét és tisztségviselőit saját tagjai közül választja. Az elnök mandátuma egy alkalommal meghosszabbítható. A MAB elnökének és tagjainak a névsorát a Magyar Köztársaság hivatalos lapjában, továbbá a miniszter által vezetett minisztérium honlapján teszik közzé.

A MAB mellett magyar (felhasználói) és nemzetközi (felsőoktatási) tanácsadó testület működik.

A MAB költségvetési támogatása a felsőoktatás állami támogatásának 2,5 ezreléke. Az intézmény a kezdeményezésére végzett szakértői véleményezésért szakértői díjat fizet.

Indoklás: A MAB a felsőoktatás minőségének őre, tevékenysége ezért jelentős függetlenséget feltételez. A felsőoktatás rendszerének működtetésében megnyilvánuló állami feladat – ellátás részeként a szakmai tudományos szempontok alkotmányos érvényesítését szolgálja a MAB kormányzati, hatósági döntéshozatalba történő bevonása.

KORMÁNYRENDELET A FELSŐOKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS TANÁCSRÓL

A Felsőoktatási és Tudományos Tanács (a továbbiakban: Tanács) a miniszter véleményező, javaslattevő és tanácsadó testülete.

A Tanács tizennégy tagból áll. Két tagot delegálnak a szakmai kamarák, egy-egy tagot az Országos Érdekegyeztető Tanács munkáltatói, illetve munkavállalói oldala, hármat a Rektori Konferencia, egyet a Magyar Tudományos Akadémia, egyet-egyét a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciája, a Doktoranduszok Országos Szövetsége, a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete, a foglalkoztatás-és gazdaságpolitikáért felelős miniszter, az agrárpolitikáért felelős miniszter, valamint a fejlesztéspolitikáért felelős miniszter. Nem lehet a Felsőoktatási és Tudományos Tanács tagja, aki a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság tagja, rektor vagy köztisztviselő. A Felsőoktatási és Tudományos Tanács tagjai közül megválasztja elnökét és más tisztségviselőit.

A Tanács tagjait és elnökét a miniszter bízza meg négy évre. A megbízás egy alkalommal meghosszabbítható.

A Tanács saját szervezeti és működési szabályzata szerint működik, amelyet az oktatásért felelős miniszter hagy jóvá.

A Tanács működésének költségeit a költségvetés biztosítja.

KORMÁNYRENDELET A DOKTORI KÉPZÉSRŐL

A doktori ösztöndíjak eddigi elosztási rendszere fennmarad. Létrejön az egyéves predoktori ösztöndíj, melyet a legkiválóbb doktorandusz-jelöltek nyerhetnek el, így meghosszabbítva a jelenlegi hároméves doktori ösztöndíjat. A predoktori ösztöndíjak száma az adott évben meghatározott induló keret egyharmada. A doktori iskolába való felvétel feltétele, hogy a jelentkezőnek legyen legalább egy középfokú C típusú nyelvvizsgálója. Második idegen nyelv ismeretét és annak fokát a képzés jellegétől függően a doktori iskola megkövetelheti.

A doktori ösztöndíjasok az oktatásban legfeljebb heti négy kontaktórában – külön díjazás nélkül – részt vehetnek. Az ezen felüli oktatási tevékenységet külön díjazásért, szakmai, tudományos előmenetelüket nem veszélyeztető mértékben végezhetik.

Indoklás: a tapasztalatok szerint a legtöbb esetben a hároméves doktori ösztöndíj nem elegendő a megfelelő színvonalú tudományos teljesítmény eléréséhez.

KORMÁNYRENDELET A FELSŐOKTATÁSI TANULMÁNYI PONTRENDSZERRŐL

A 200/2000. (XI. 29.) Korm. rendelet kiegészítendő azzal, hogy azokon a szakokon, ahol a magas szintű képzés feltétele a személyre szabott oktatás, a kurzusok kredit értékében figyelembe veszik a dokumentálható hallgatói munkát (pl. esszé, rajz, feladatok kidolgozása), akár intézményenként eltérő módon. Olyan képzési formában, amelyben a kimeneti követelmények elérhetők több kontaktórával, lehet magasabb a kontaktóra arány. Ugyanakkor az inkább egyéni képzésre épülő oktatási formában nagyobb lehet a kreditszám és kisebb a kontaktórák száma a hallgató egyéni munkájának figyelembevételével. Lehetővé kell tenni tehetséges hallgatók számára többlet kreditek vagy két (esetleg több) szak párhuzamos, térítésmentes elvégzését az államilag finanszírozott 12 féléven belül.

Indoklás: A jelenlegi kreditszámítás alapvetően a kontaktórák számára épül, és nem veszi kellőképpen figyelembe a hallgatói önálló munkát. Ez a különbségtétel elősegítené a képzési formák kívánatos differenciálódását, valamint a tehetséges hallgatók részére a tartalmasabb, intenzívebb képzést. A jelenlegi megkötések nem teszik lehetővé, hogy a tehetséges hallgatók képességeiknek megfelelő mértékben használják ki a felsőoktatásban töltött éveiket.

KORMÁNYRENDELET A HALLGATÓI JUTTATÁSOKRÓL ÉS TÉRÍTÉSI DÍJAKRÓL

A hallgató saját alkotása (kutatási eredmény, know-how, találmány, műtárgy, építmény, tervrajz, stb.) felett maga rendelkezik, kivéve a „szolgálati találmány” körébe tartozó alkotásokat. A hallgatók oktatási vagy kutatási jellegű vagy ezzel kapcsolatos munkájukért adó- és járulégmentes ösztöndíjban vagy ösztöndíj-kiegészítésben részesülhetnek.

A pedagógusképzésben a hallgatói jogviszonyban folytatott egyéves külső iskolai, tanítási gyakorlat idejére a jelöltek „hallgatói munkadíjként” járulégmentesen, a minimálbér legfeljebb 90 %-ának mértékéig részesülhetnek díjazásban. A „hallgatói munkadíjat” a közoktatási intézmény támogatása részeként tervezik, melyet megállapodás alapján a közoktatási intézmény folyósít a hallgatóknak.

Indoklás: A hallgatók kiemelkedő teljesítményéért kifizetett juttatások serkentő hatásúak, emellett csökkentik a hallgatóra a tanulmányi ideje alatt nehezedő anyagi terheket is.

A felsőoktatási törvényhez kapcsolódó egyéb jogszabályok jegyzéke, továbbá a törvényben használt alapfogalmak értelmezése*

1. A szakok képesítési és kimeneti követelményei, az átlépések szabályai
2. A felsőoktatás képzési szerkezete, szakindítás és a felsőfokú szakképzés
3. A felsőoktatási intézmény létesítése és feltételei
4. A felsőoktatási intézmények szervezeti és működési szabályzatának irányelvei, szervezeti egységei, minőségbiztosítás, habilitációs és más eljárások szabályai
5. A kutató cím elnyerésének feltételei és az anyagi elismerés
6. Az oktatók besorolásának szabályai, vezetői pályázatok, pótlékok és összeférhetlenségi szabályok
7. A tanulmányok zárása, az oklevél és minősítése, az idegen nyelvi vizsgák
8. A tanulmányi, kredit és vizsgarend szabályai
9. A felsőoktatási intézményekben alkalmazottak közalkalmazotti jogviszonyának sajátos szabályai
10. A hallgatók felvétele, felvételi eljárás
11. Az államilag támogatott hallgatók felvételi keretszáma
12. Tehetséggondozás, a szakkollégiumi pályázat és támogatási rendszer
13. A fogyatékkal élő hallgatók felvételének és képzésének sajátosságairól
14. A felsőoktatási intézmények költségvetési támogatása (normatív finanszírozás)
15. A felsőoktatásban adományozható állami, posztdoktori ösztöndíjak
16. Hallgatói önkormányzatok
17. Az Országos Doktori Tanács működése
18. Az Országos Tudományos Diákköri Tanács működése
19. Az Oktatási Hivatal keretében működő regisztrációs központ feladatai és eljárásai
20. A felsőoktatási információs rendszer működése
21. Kollégiumi szabályzat
22. Pedagógusképzés és Tanárképző Intézetek
23. A felsőoktatási törvény alapfogalmainak értelmezése

* A törvénykonceptió benyújtásával egyidejűleg történik a végrehajtó jogszabályok kidolgozása.